
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Gálvez Junyent, Mireia; Pomés Vives, Jordi, dir. Cerdanyola en guerra (1936-1939). Tensions per al control del poder polític i incautacions. 2019-06-15. (1139 Grau en Humanitats)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/211521>

under the terms of the license

TREBALL DE FI DE GRAU

Cerdanyola en guerra (1936-1939)

Tensions pel control del poder polític i incautacions

Mireia Galvez Junyent
Tutor: Jordi Pomés Vives
2018-19
Grau d'Humanitats

«De Cerdanyola no son muchas las cosas que podemos contar. Su nombre, por fortuna, no figuro en ninguna parte de la guerra, lo que no quiere decir que la población no sufriera los embates del conflicto bélico y viviera gran cantidad de vicisitudes sociales y políticas que la afectaron profundamente, con las que Cerdanyola entró, según mi criterio, en el nudo histórico de la guerra civil. Se me dirá que ningún rincón de España escapó a los efectos devastadores del gran huracán, eso es muy cierto. Se sabe que cada ciudad, cada pueblo, cada aldea, tuvo su propio acontecer, su grande o pequeña historia. Hasta el villorrio más apartado cuenta con su propia tragedia. Y así es. Pero considero que la historia grande, esa que los historiadores escriben a la luz del saber y de la investigación, no se podría escribir o sería incompleta si se prescindiera de estas otras pequeñas historias, como la que me propongo narrar, la de Cerdanyola, (1936-1939) en cuyo acontecer participaron gentes diversas llegadas de otros lugares de España, además de la totalidad de sus hijos»

José García Sánchez (Carreta).

Agraïments:

Al Dr. Jordi Pomés Vives, tutor del treball, per la seva guia imprescindible, suport i confiança.

Al Prof. Santiago Artigues, professor d'història, d'història de l'art i de geografia de l'IES Jaume Mimó, per inculcar-me l'interès i l'estima vers la història a través de les seves classes i relats.

Als historiadors locals Miguel Sánchez i González i Josep Lluís Negreira Verjillos per haver-me guiat amb la seva obra. A Negreira en concret per haver-se pres la molèstia de llegir el meu treball i oferir-me els seus consells.

A l'Arxiu Municipal de Cerdanyola i al seu personal per tota la informació i facilitats brindades, i en especial al seu director Angel Soler, sense la seva ajuda aquest treball no hagués sigut possible.

A la meva família i amistats, pel suport i la paciència en tot moment.

Resum:

Quan esclata la Guerra Civil al juliol de 1936 a Cerdanyola del Vallès esclata paral·lelament una revolució encapçalada per les forces anarcosindicalistes, majoritàriament formades per militants de la CNT-AIT. Els ideals d'aquestes topaven amb els ideals d'altres forces com ERC, la UGT o la UR, més moderades i millor acceptades per la població local. Durant tota la guerra aquests ideals i principis seran motius de tensions, tot i formar totes elles el Consell Municipal. El Comitè de Milícies Antifeixistes serà un dels protagonistes d'aquesta revolució, format principalment per militants de les forces anarcosindicalistes, i serà aquest qui ostentarà el poder real carrer, del qual s'aprofitarà per fer-se amb diverses finques del municipi i cedir-les així a terceres persones. Un cop el govern vulgui fer-se càrrec d'aquesta situació descontrolada, es crearà la Comissió Mixta d'Administració i Control de la Vivenda per intentar donar resposta a la constant arribada de refugiats. A partir d'aquesta idea, el treball pretén ser un estudi d'aquestes tensions entre forces republicanes i anarcosindicalistes així com un anàlisi de l'acció del Comitè i de la Comissió per el que respecta les finques de Cerdanyola.

Paraules clau: Anarcosindicalistes; forces; CNT; ERC; UGT; UR; Comitè de Milícies Antifeixistes; Comissió Mixta d'Administració i Control de la Vivenda.

Abstract:

When the Civil War broke out in July 1936 in Cerdanyola del Vallès, a revolution headed by the anarcho-syndicalist forces broke out at the same time, mostly composed of CNT-AIT militants. Their ideals met with the ideals of other forces such as ERC, UGT or UR, more moderate and better accepted by the local population. During the war these ideals and principles will cause tensions, despite the fact that they all were part of the Municipal Council. The Antifascist Militias Committee, formed mainly by militants of the anarcho-syndicalist forces, will be one of the main characters of this revolution, and the one who will hold the real power in the streets, this fact will be used to take advantage of several town properties and to give them to third parties this way. Once the government wants to take over this uncontrolled situation, the Mixed Commission for Control and Property Administration will be created to try to respond to the constant arrival of refugees. Based on this idea, this research aims to be a study of these tensions between Republican and Anarcho-syndicalist forces as well as an analysis of the action.

Key words: Anarcho-syndicalists; forces; CNT; ERC; UGT; UR; Antifascist Militia Committee; Mixed Commission for Control and Property Administration.

Índex:

1. Introducció:.....	7
2. Metodologia:	9
3. Objectius:.....	10
4. Antecedents:.....	11
5. La revolució.....	16
6. El declivi anarquista	24
7. L'imminent entrada del pa blanc.....	29
8. Les incautacions de propietats	31
9. Conclusions:.....	38
10. Bibliografia:.....	41
ANNEXOS.....	I
Annex 1:.....	II
Annex 2:.....	I
Annex 3:.....	XIV
Annex 4:.....	XXI
Annex 5:.....	XXXI
Annex 6:.....	XXXII
Annex 7:.....	XXXV
Annex 8:.....	XXXVIII

1. Introducció:

La idea de fer un treball relacionat amb la Guerra Civil a Cerdanyola va néixer al mes d'agost, quan vaig cursar les pràctiques a l'Arxiu Municipal de Cerdanyola del Vallès, on durant una jornada, baixant uns expedients a la sala de consulta va caure d'una carpeta una acta d'ocupació de la finca nº51 del carrer Prat de la Riba, signada per el Consell Municipal i amb segell del Sindicat Agrícola Cooperatiu. En un principi va despertar la meva curiositat, ja que tal finca quedava molt a prop de casa meva. Un cop van ser retornats els expedients, els vaig consultar, i encara em vaig encuriosir més quan vaig comprovar que no totes les actes estaven signades per la mateixa autoritat. Si no hagués estat per aquesta troballa, aquest treball no s'hagués realitzat, donat que en un principi, aquest Treball de Final de Grau anava a tractar algun tema sobre literatura. És cert també, que la història, i més la dels anys que va ocupar la Guerra Civil sempre m'han cridat l'atenció, però malgrat això, sempre he pensat que el tema ja estava bastant estudiat i tractat, i que un treball de tal envergadura com és un Treball de Final de Grau sobre el tema podria resultar poc interessant a qui l'hagués de llegir. Tot i així, trobo necessari realitzar-ho, ja que vull demostrar que Cerdanyola té història, i aquesta intenció es revifa cada cop que sento dir que Cerdanyola és una ciutat dormitori, ja que no ho és, el municipi té vida, té gent i té història, i trobo que aquesta és bastant rellevant com per realitzar un estudi sobre aquesta. La història la creen les histories locals, i cada municipi és una excepció, Cerdanyola del Vallès també.

En els moment previs a l'esclat de la guerra a Cerdanyola era una vila semi industrial, les Manufactures Eternit ja estaven instal·lades, en ple funcionament i donant feina a molts veïns del municipi i de Ripollet, el poble veí. Tot i així, la vila seguia essent principalment agrícola, ja que la majoria de la població treballava l'agricultura, especialment les vinyes. Per tant, una majoria important de cerdanyolencs treballava al camp i estaven afiliats a la Unió de Rabassaires. Aquest col·lectiu a Cerdanyola no tenia grans aspiracions ni inquietuds polítiques, ja que se sentien propietaris en certa manera, fet que els allunyava de l'altre gran col·lectiu resident tant a Cerdanyola com a Ripollet, l'anarcosindicalisme. Els rabassaires veïen amb bons ulls a l'autoritat local, fet que provocarà el seu recolzament a l'Esquerra Republicana de Catalunya un cop va començar la revolució i les ideologies de

Cerdanyola no es van dividir en dues, sinó en tres. En temps de guerra les ideologies seran clarament feixistes o antifeixistes, i dins d'aquesta última hi haurà una divisió, per una banda qui prioritza la revolució i per l'altra qui prioritza la guerra. A Cerdanyola aquesta divisió quedarà distribuïda amb la CNT-AIT i el POUM per una banda i l'ERC, la UGT i la UR per l'altre. Cal dir, a més, que aquesta divisió també vindrà influïda per interessos de poder dels propis sindicats de la UGT, de la UR i de la CNT, la qual serà la més distanciada. L'any 1936, la CNT-AIT va prendre part activa en el Front d'Esquerres i el va ajudar a guanyar les eleccions de febrer. A Barcelona, juntament amb la Guàrdia Civil, va aturar l'aixecament militar del dinou de juliol de l'any 1936 i seguidament, va protagonitzar pràcticament tot el procés de revolució social a la rereguarda catalana i es va convertir en l'autoritat *de facto* dels pobles, al marge de l'ajuntament respectiu. La etapa revolucionaria posterior a la insurrecció, van ser temps de comitès antifeixistes, de les patrulles de control i dels incontrolats. A la població de Cerdanyola pròpiament, la CNT-AIT va confiscar propietats tant rústiques com urbanes i va prendre el control de l'església parroquial quan es va convertir en magatzem de queviures, així com establir un feu propi en el barri de Bellaterra. Encara i aquestes situacions coaccionaries, van compartir el poder del Consell Municipal amb l'ERC, la UGT i la UR, però al carrer establien el seu control, bastant caòtic. Aquest caos general va desembocar en els Fets de Maig, succeïts l'any 1937, i suposà la desaparició del POUM i la decaiguda del poder de la CNT-AIT. A partir d'aleshores, tot el procés revolucionari de la rereguarda serà dirigit per l'ERC i el PSUC, sota el lema «primer la guerra i després la revolució».

«Les incautacions revolucionàries, entre novembre de 1936 i febrer de 1937, van afectar a finques, boscos i indústries en general i al barri de Bellaterra, al parc de Cordelles, a l'Església de Sant Martí i a unes 80 torres» (Sánchez, 1983: 149). Aquesta cita és totalment certa, efectivament van haver-hi totes aquestes incautacions, però també van haver-hi moltes més i des del mes de setembre. De fet, a partir dels documents consultats al Arxiu Municipal de Cerdanyola del Vallès, hom ha comptabilitzat vint-i-dues ocupacions, cent cinquanta-set cases cedides per el Comitè de Milícies Antifeixistes, cases que prèviament devien ser incautades o bé “cedides” per part dels propietaris, set contractes d'inquilinat i altres documents relacionats.

2. Metodologia:

Per a realitzar aquest treball un cop revisades les actes i establert un context, tant general com local, s'ha efectuat una minuciosa lectura, fins i tot un estudi, de les obres dels historiadors locals del municipi de Cerdanyola: Miguel Sánchez González i Josep Lluís Negreira, els quals han sigut, junt amb l'Arxiu Municipal, la principal font d'informació del treball. Negreira a més inclou testimonis reals de veïns de Cerdanyola que van viure aquella època, cosa que ens és força útil a l'hora de fer-nos una idea de com es va sentir la gent del poble en aquells moments. Per tant, la metodologia consisteix en establir els fets que van marcar la vida de Cerdanyola durant els anys que va durar la guerra, a partir dels llibres historiogràfics dels dos autors esmentats, els quan han establert la base principal del present treball, i a partir d'aquí, ajudar-se amb les actes municipals i altres documents consultats a l'Arxiu Municipal de Cerdanyola del Vallès. El fet de consultar les actes i documents referits al període d'estudi permet un estudi més acurat i "sincer" d'aquell període, donat que tot i que l'història és la que és, la manera d'explicar-la, de llegir-la i d'estudiar-la, no sempre és tant objectiva com hauria de ser-ho. Per aquest motiu, les actes municipals del moment representen una font fidedigna de l'activitat oficial del període, i les conclusions que hom pot arribar a treure, s'apropen més al que va ser realment l'activitat tant oficial com no oficial d'aleshores.

Els documents que s'han consultat han sigut pràcticament tots els que tracten el període de la guerra, però entre aquests, hom ha analitzat i utilitzat per a l'elaboració del treball els estrictament relacionats amb les finques del municipi, doncs són un dels principals objectes d'estudi del treball.

3. Objectius:

El principal objectiu del treball és conèixer en profunditat certs aspectes de la situació del municipi de Cerdanyola del Vallès en els anys de Guerra Civil. Per fer-ho hom troba que és imprescindible estudiar les lluites internes dins del bàndol antifeixista, és a dir entre els sindicats i les demés forces. Tot i que, com veurem, els sindicats (anarcosindicalistes) entre els anys dels que s'ocupa el treball, van ostentar part del poder de les institucions, juntament amb aquestes altres forces d'esquerrres, més concretament amb Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), la Unió de Rabassaires (UR) i la Unió General de Treballadors (UGT). Amb aquest objectiu es pretén alhora analitzar l'actuació de l'Ajuntament en certs temes un tant convulsos, com ho és l'ocupació de les finques del terme municipal, primerament efectuades a mà del Comitè de Milícies Antifeixistes, predominat per la CNT i posteriorment, un cop dissolt aquest, es van realitzar sota el control de la Comissió Mixta Municipal d'Administració de la Vivenda. En aquest sentit, aquest treball pretén realitzar un anàlisi sobre el fons municipal que tracta el tema de les incautacions.

Així doncs, el treball preten ser un treball de recerca d'arxiu per tal de realitzar un anàlisi exhaustiu sobre les confiscacions, col·lectivitzacions, municipalitzacions i ocupacions al terme de Cerdanyola del Vallès en temps de Guerra Civil, esdevenint així les ocupacions de les finques el principal objectiu del treball i tenint en compte que cal situar-les en un context de tensions pel control del poder polític.

4. Antecedents:

Abans de procedir a desenvolupar el treball en el seu context, cal establir uns antecedents per dibuixar una idea de la situació que vivia Cerdanyola abans de la insurrecció militar de l'any 1936. Òbviament, i per motius d'extensió, els antecedents que s'establiran a continuació seran estrictament els relacionats amb el tema que estudia el treball i, d'altra banda, la major part d'aquests faran referència a l'època republicana, ja que és la prèvia a la insurrecció militar i la que l'ocupa, a més de ser la qual representa el punt de partida per al treball.

En aquell temps, Cerdanyola del Vallès era una vila agrària de poc més de 3.000 habitants, dels quals, uns 750 eren obrers industrials i la resta eren propietaris agrícoles, botiguers o jornalers del camp. Anys abans havia estat dividida en dues barriades, el barri de Dalt i el barri de Baix, units per l'església de Sant Martí. Amb l'arribada del ferrocarril, van arribar els primers estiuejants a Cerdanyola, prova d'aquest fet són les nombroses torres d'estiueig d'estil modernista que encara es conserven a la població, com ara la Torre Vermella, la Torre Fatjó, la Torre Vinyals i ca n'Ortadó, entre d'altres. Aquesta burgesia estiuejant va ser molt significativa al municipi, ja que al estiu arribava a triplicar la població, i d'hora van aparèixer símbols d'aquesta burgesia, com el Gran Casino del carrer de Santa Anna.

Amb l'arribada del ferrocarril, també arriben les primeres indústries, com ara la Uralita (Manufactures Eternit), la més remarcable del moment, i la indústria de la construcció per bastir de torres d'estiueig els nous barris de Bellaterra, Montflorit i Montcerdà. Tot i aquesta emergent industrialització, Cerdanyola conservava encara el seu caire agrícola i de pagesia. L'any 1909 s'havia fundat la Cooperativa Agrícola i de Consum La Constància, situada al carrer de Sant Ramon nº159 (l'actual supermercat Padró Solanet). I l'any 1912 es fundà el Sindicat Agrícola o Foment Agrícola de Sardanyola, amb motiu d'atendre els interessos de la pagesia de Cerdanyola. A ambdós s'hi feia cafè i ball també. La fundació d'aquestes dues institucions és important per el tema que es tracta en el treball, ja que el caràcter de cadascuna ens deixa entreveure que en aquells temps ja hi havia clares diferències polítiques a la població. Una prova d'aquestes dissidències eren els diferents envelats de la festa major del Roser de Maig, muntats en indrets diferents, el Sindicat

Agrícola, fundat per pagesos propietaris era de “dretes”¹, mentre que la Cooperativa La Constància, integrada per treballadors agrícoles i per petits botiguers era “d’esquerres” (Sánchez 2005: 317).

Cerdanyola, tot i el seu caràcter marcadament rural i agrícola, l’any 1931, quan arriba la República, ja es trobava en un procés d’industrialització, gràcies a les Manufactures Eternit, propietats dels germans Roviralta, situada a la Siberia, que es dedicava a la fabricació d’Uralita² i va donar treball a un important nombre de veïns de Cerdanyola i Ripollet. També cal destacar la funció d’una fàbrica de mitges, on hi treballaven moltes dones d’ambdós municipis. I encara que Cerdanyola gaudís d’una vida pròpia i autònoma, al pertànyer a la rodalia de Barcelona, i tenint en compte la seva proximitat i la fàcil comunicació amb el ferrocarril, el seu caràcter polític resultarà bastant semblant al de la capital catalana.

A mesura que el poble començava a industrialitzar-se, a partir de l’any 1910, els nou vinguts obrers industrials comencen també a agrupar-se en organitzacions sindicals com la CNT i la UGT, seguint les pautes de les primeres organitzacions obreres aparegudes a Catalunya. Aquesta emigració, principalment vinguda d’Almeria es van instal·lar al Sot de Can Xarau, i en menor nombre a la zona dels carrers Pavia, Sant Ignasi i Circumval·lació Baixa, «I sabem, també, que aquestes són les zones de Cerdanyola amb pitjors habitatges, i serveis més deficients» (Negreira, 2006: 23). La gran majoria de la població masculina immigrant va treballar com a mà d’obra en la construcció o en les Manufactures Eternit, però hi havia un altre sector encara més inestable, els jornalers. Així doncs, no és d’estranyar que entre aquests sector de la població arrelessin ràpidament les tesis anarcosindicalistes. Les condicions ja no tants sols dels immigrants, sinó dels obrers en general van afavorir que es sentissin com un mateix col·lectiu. Tot i així, per part de la població de Cerdanyola no es va donar una bona sensació de benvinguda, sempre els van considerar forans, i els hi ho feien notar. Aquesta situació es veurà reflectida en un futur a curt termini.

Fins aleshores a Cerdanyola predominava l’oligarquia local, la qual estava formada pels grans propietaris de terres, la majoria dels quals no residien al municipi però

---

¹ Hom ha optat per posar entre cometes les expressions “de dretes” i “d’esquerres” perquè fins abans de l’any 1936 hom no creu que la diferencia sigui tant clara com l’entenem avui dia.

² Avui dia a Cerdanyola encara es coneix com “la Uralita” enlloc de Manufactures Eternit.

havien monopolitzat el poder polític i l'economia local (Negreira, 2006: 24). A més, al tractar-se d'un poble rural, la majoria de la població depenia d'aquesta oligarquia mitjançant els contractes de rabassa morta, i encara més si tenim en compte que des de l'any 1835, quan es crea el primer Ajuntament com a forma d'organització del poder local, els grans propietaris agrícoles dominaven la institució. Els contractes de rabassa morta suposaven un punt de conflicte entre rabassaires i propietaris, que va desencadenar en una important protesta rabassaire a tot el Vallès Occidental a l'estiu de 1931. Aquest conflicte però, va ser resolt per Macià, el qual va imposar una solució que va tranquil·litzar la situació, gràcies a la qual, al esclatar la revolució els rabassaires van ser més moderats. De fet «La tendència al pacte, a la negociació per evitar al màxim els riscos que comporta una actitud més radical, és una filosofia de vida de la pagesia local» (Negreira, 2006: 27). Que el nombre de rabassaires a Cerdanyola fos tant significatiu dona importància al sindicat que els reunia, la Unió de Rabassaires, el qual era bastant afí al populisme de l'Esquerra Republicana de Catalunya. Amb l'adveniment de la II República, l'ERC es va convertir en la força política hegemònica de tot el procés d'institucionalització republicana. En aquells moments Cerdanyola ja s'estava transformant en una ciutat capitalista com la que és avui dia, tot i que el poder seguia en mans dels grans propietaris agrícoles, però les estructures socials i productives de la vila que es trobaven en plena transformació ja feien preveure el trontoll del sistema tradicional.

Entre els rabassaires, afins a l'ERC, i els obrers afins al anarcosindicalisme, el proletariat de Cerdanyola estava força dividit. Això es reflectirà a partir de juliol de 1936 en la concepció de la mobilització, en els mitjans i en els objectius de la lluita entre sectors. Al esclatar la revolució, molts pagesos van protegir als propietaris de les terres i es van limitar a reduir les rendes de la terra al mínim, inclús a no pagar-les, ja que aspiraven a convertir-se en propietaris, i realment aquest serà el principal motiu de les desavinences amb l'anarcosindicalisme.

Les eleccions del febrer de 1936 van suposar el punt de partida de tot el que vindrà, ja que després del Bienni Negre, les tendències d'esquerres van prendre consciència i es van presentar com a una única llista: el Front Popular, i el Front d'Esquerres a Catalunya. En aquest cas, tot i que la CNT-FAI no es va afegir a la llista, sí va demanar als militants que anessin a votar. L'oposició era la CEDA de Gil Robles.

La coalició de forces esquerranes va guanyar les eleccions, i va començar una etapa reformista. A Catalunya es va restituir a Lluís Companys com a president de la Generalitat així com tots els ajuntament democràtics locals que havien estat suspesos el quinze d'octubre de 1934. Al dia següent, un decret de la presidència de la Generalitat reposa en llurs càrrecs els regidors suspesos de l'ERC i confirma els de la Lliga, tot i que aquests últims no es varen presentar a cap reunió, es donà així la reposició del segon Ajuntament republicà a Cerdanyola, amb Jaume Grau i Altayó com alcalde, i el restabliment de la seva legislació. Al juny del mateix any té lloc el ressorgiment de la central anarquista a Cerdanyola, ja que el Sindicat Únic de Treballadors de Cerdanyola-Ripollet comptava aleshores amb 970 afiliats, quan al 1931 disposava d'uns 800 (Sánchez, 1993: 99). Aquests afiliats del sindicat anarquista local tenien un 90 per 100 de militància de la FAI. D'altra banda, els rabassaires i pagesos en general «El seu moderantisme polític a Cerdanyola està representat per les figures dels que seran els seus dos alcaldes últims durant la República, en Jaume Grau i en Josep Soler, [...]» (Negreira, 2006: 37).

Sota la figura d'Andreu Nin va sorgir el Partit Obrer d'Unificació Marxista, el qual només constaria de catorze militants a Cerdanyola. Tot i ser un grup petit, va esdevenir el propulsor de l'organització del partit tant a Cerdanyola com a Ripollet, on contava amb menys de 50 militants i no es va implicar un cap lluita. El partit d'ambdues localitats va tenir certa activitat abans de l'esclat de la revolució, com en el cas de la vaga dels treballadors de la Uralita, el juliol de 1936, en el que van tenir una topada amb la CNT-FAI, la qual el dia setze va fer pública una nota d'advertiment al POUM:

«...La CNT no vivimos de las muchas sandeces que se dicen por el pueblo... se viene diciendo que la CNT tiene a los obreros de la Uralita embarcados... en esta localidad existe un Sindicato (si es que sindicato se le puede llamar), adherido a la F.O.U.S., dirigido por los del POUM, que propagando la unión de los trabajadores, han tenido la necesidad de formar otra central...

...Advertimos que por más arreglos que la casa Uralita acuerde con quien no tiene fuerza moral para realizarlos, no seran reconocidos y el conflicto seguirá...

...Trabajadores todos... no os dejeis influenciar lo más mínimo por las maniobres de nuestros adversarios de un lado y del otro...» (Sánchez, 1993: 100).

Aquesta cita és tant sols un exemple que ens mostra que malgrat ser la CNT la força hegemònica i amb poder efectiu al carrer, estaria sola, segurament perquè així ho volia, tant dins com fora del consistori, al qual entrarà posteriorment.

La Vaga efectuada pels obrers de les Manufactures Eternit va esdevenir un fet clau en el que vindrà en un futur immediat, és un dels moments on es demostra la importància que tenia el moviment sindical al municipi. Aquesta empresa tenia una incidència en l'economia tant de Cerdanyola com de Ripollet molt importants, ja que la immensa majoria d'obers de l'empresa habitaven en ambdues localitats. A més, l'empresa era vista com un possible motor en el desenvolupament del municipi, i de fet ho va ser. El treballadors de les Manufactures Eternit no aspiraven grans canvis, simplement reclamaven un petit augment de salari i major protecció, però amb les negatives per part de l'empresa, la qual ni tant sols mostrava la intenció de voler negociar, la vaga es va radicalitzar. Cal situar aquesta vaga en un context de conflictivitat obrera a tot l'Estat, ja que a Madrid el obrers que es dedicaven a la construcció estaven en vaga des del maig.

Per acabar amb aquests antecedents, cal afegir que en tot el temps de la II República, la dreta espanyola havia estat duent a terme conspiracions que havien estat permeses. I en els mesos previs a l'alçament militar, els rumors de que un fet així pogués donar-se havien estat constants. Tot i així, a Barcelona la passivitat del cap de la Quarta Divisió Militar, el general Llano de la Encomienda va ser «[...] contrarestada per la alarma i prevenció de la Comissaria d'Orde Públic de la Generalitat de Catalunya, dirigida per Frederic Escofet i Vicenç Guarner, però sobretot la dels comitès dirigents dels sindicats i partits d'esquerra, especialment el Comitè de defensa Confederal de la CNT, [...]» (Negreira, 2006: 41).

5. La revolució

El divuit de juliol s'inicià la insurrecció militar contra el govern de la Segona República. El cop d'Estat a les grans ciutats com Madrid i Barcelona va ser frenat gràcies a l'oposició d'alguns sectors de la població, dels partits d'esquerra, dels sindicats, de la Guàrdia d'Assalt, de la Guàrdia Civil i de l'exèrcit. En aquest context es creà el vint-i-un de juliol el Comitè de Milícies Antifeixistes (CCMA) amb l'objectiu d'organitzar les forces que lluitaven contra l'alçament militar i d'organitzar les columnes que es desplaçaren al front. El Comitè va ser creat per Lluís Companys, i reunia membres del Front Popular i de les organitzacions sindicals. Aquest es va estructurar en diferents departaments: Guerra, Organització de Milícies, Proveïments, Patrulles de Control, etc. El Comitè Central va estimular la creació de comitès semblants a escala local, i així va ser a Cerdanyola, on creà el Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet. Amb la creació d'aquest Comitè la Generalitat començà a recuperar en certa manera el poder que havia perdut en mans de la CNT-FAI quan aquesta va aconseguir armament tot assaltant aquarteraments com el de Sant Andreu, on es calculen unes trenta mil armes, fet que els hi va donar d'immediat el poder al carrer. Tot i així, aquests comitès que en un principi havien de servir per allistar i organitzar els milicians que es presentaven voluntaris per anar al front, i seguint sempre les directius manades per el Comitè Central, a la pràctica «en realitat es convertien en la força paral·lela de govern a cada població, assumint tota mena de competències en principi reservades a uns ajuntaments que es trobaven en estat de xoc i sense força per imposar els seus criteris» (Negreira, 2006: 48).

Tant a Cerdanyola com a Ripollet, al arribar la notícia del cop d'Estat, la reacció dels treballadors afiliats en sindicats va ser immediata, aquests ja portaven temps preparant-se per a donar resposta a una possible situació d'alçament militar. Els obrers van ocupar llocs estratègics com places i accessos, i grups armats recorrien els carrers (García, 1990). Tot i així, malgrat que Cerdanyola tingués un gruix important de població militant, la reacció de la majoria dels habitants de Cerdanyola, i de Ripollet, va ser de por, ja que el fervor que propulsava la revolució tant sols se sentia en els sectors més desfavorits de la societat d'ambdós municipis, els quals militaven principalment a la FAI i la seva gran majoria eren obrers i jornalers immigrants, cosa que acabà d'allunyar-los de l'actitud general dels seus veïns. A més, aquells dies van

arribar a Cerdanyola molts anarquistes de Sabadell i de Barberà, en aquest sentit Josep Lluís Negreira recull el testimoni d'una veïna de Cerdanyola, Dolors Banach: «Es va omplir el carrer de gent amb banderes de la CNT, camions circulant amb gent a sobre. Hi havia algú de Cerdanyola, però la majoria eren de Barcelona o Sabadell» (Negreira, 2006: 45). Veiem d'aquesta manera, que la barrera ideològica que dividia la població de Cerdanyola, i al parlar de població s'inclou també als immigrants, va quedar accentuada totalment en els primers dies de guerra. No obstant això, no hi van haver accions marcadament violentes entre els uns o els altres, tret dels sectors ideològicament més dretans, als quals les Patrulles de Control van efectuar visites o registres en llurs domicilis. Aquestes patrulles provocaren el temor, donat que en la gran majoria dels casos es tractava d'una persecució ideològica. Les patrulles realitzaven detencions als domicilis particulars, i les execucions, si se'n realitzaven, es duïen a terme normalment el mateix dia de la detenció, aquestes es van cobrar la vida de molts capellans i religiosos. Això és donà en un context revolucionari, ja que amb la derrota de l'alçament militar en terres catalanes la zona de la rereguarda va iniciar un procés revolucionari encapçalat principalment per la CNT-AIT i el POUM, les dues organitzacions del Front d'Esquerres amb estratègies revolucionaries que quedaven allunyades d'altres forces amb estratègies reformistes socials, l'ERC, la UR i de vegades la UGT, veiem així que la bretxa ideològica entre els habitants de Cerdanyola es donava també arreu de l'Estat.

Al dia següent de l'aixecament militar, la CNT-AIT va incautar el Convent de Dominiques del municipi veí de Ripollet³ i hi instal·là el seu comitè revolucionari. A l'endemà va haver-hi la intenció de cremar l'església, però les queixes dels veïns els hi ho van impedir. La rectoria passaria a ser un refugi per els refugiats que arribaren posteriorment. (Sánchez, 1993: 102). Van incendiar també el centre de la Joventut Catòlica i les finques de can Minguella i can Buxó. A Cerdanyola la situació no va ser gaire diferent, el dia vint-i-un van saquejar i incendiar els altars de l'església i profanaren el panteó de Manuel Planas i Casals, dies més tard, el vint-i-sis, es va incendiar i saquejar el Jutjat Municipal i la Notaria. Com acostuma a passar en tots els conflictes, els arxius solen ser les primeres víctimes de saquejos i incendis, a

---

³ Per la proximitat geogràfica d'ambdós municipis el Sindicat Únic de Treballadors de Cerdanyola-Ripollet, CNT-AIT estava unificat.

Cerdanyola els arxius parroquials varen ser destruïts, però per sort els arxius de l'Ajuntament es van mantenir intactes.

Des d'aleshores i durant tot l'any els faistes van actuar «com a poder propi, controlant, detenint i matant o fent matar a tots aquells que consideraven desafectes» (Sánchez, 1993: 103). Si que és cert que una part de la repressió es podria considerar “legal”, però la “il·legal” va ser d'una magnitud molt més intensa, i va ser efectuada pels comitès revolucionaris, per les patrulles de control «i pels dits “incontrolats”⁴», si és que no eren ells mateixos» (*Op cit.*). Els dos primers mesos, a causa de l'absència de judicis o d'algú que ho regulés, ningú controlava les sentències, i en la majoria dels casos els assassinats tenien lloc el mateix dia de la detenció i inclús en el mateix domicili de la víctima. A partir del mes d'octubre de 1936 amb la introducció dels tribunals populars, es va reduir molt l'activitat d'aquests incontrolats. Tot i així, les patrulles de control no van ser dissoltes fins el juny de 1937. Tot aquest procés violent i incontrolat va ser efectuat per els anarcosindicalistes, les forces com l'ERC, la UGT i la UR no hi van tenir res a veure, si més no s'ho miraven estupefactes i intentant posar-hi fre des de la distància, ja que sabien que necessitaven del seu poder per a tenir força al carrer.

El dia vint-i-quatre del mateix mes de juliol, la Generalitat disposà el cessament dels consellers que procedien de partits aliats al Front Popular d'Esquerres, i la corporació municipal de Cerdanyola va cessar aleshores els quatre consellers que composaven la minoria de la Lliga Catalana, als quals van suplir per els següents de la llista del Front Popular: Magdalena Lloch⁵, Esteve Burgada, Joan Givert i Tomàs Vila (Sánchez 1983).

---

⁴ Solé i Villarroya defineixen els incontrolats com «el resultat d'una ciutat industrial que posseeix un port marítim important i que és un centre d'immigració, on s'han format bosses de població marginada i desarrelada. Són l'exponent més tràgic d'una societat profundament injusta. Són els que formen el “lumpenproletariat”, és a dir, aquell sector sense consciència de classe ni aspiracions revolucionàries, que aflora únicament en situacions d'emergència amb l'ànim d'apoderar-se del carrer» (1989-I: 61).

⁵ Magdalena Lloch fou la primera dona que va arribar al càrrec de regidora a l'Ajuntament de Cerdanyola.

Amb l'inici de la guerra, la vertebració de l'economia local de Cerdanyola va girar en torn al procés revolucionari i a proveir al front, però, donat la manca de queviures i la fam que prosseguirà aquests mesos inicials, es van dur a terme diverses iniciatives. Una d'elles fou l'ocupació de terres els quals propietaris eren revoltats contra la República o bé partidaris del bàndol alçat. En aquest sentit, el trenta-un de juliol es va constituir la Col·lectivitat de Camperols de Cerdanyola-Ripollet, seguint la labor del Sindicat de Camperols de Ripollet-Cerdanyola de la CNT, i es va col·lectivitzar part del cap de Ripollet i de Cerdanyola. La seva creació entre altres motius va venir donada per el fet que molts propietaris abandonaven les terres, deixant als treballadors amb lliure albir per ocupar-les i treballar-les en benefici de la comunitat.

D'altra banda, el tres de setembre es van establir acords entre Cerdanyola i el seu poble veí Ripollet per tal d'unificar ambdós municipis donat la seva continuïtat geogràfica ja que les seves construccions urbanes formen un sol municipi. La petició va ser enviada a la Generalitat amb la signatura dels dos batlles, Josep Soler en aquell moment per Cerdanyola i Josep Ros per Ripollet. El dinou de desembre, continuant amb les gestions acordades el mes de setembre, l'assemblea de la CNT i de la UGT en representació del nou poder popular decideix prendre l'acord d'unificar ambdós pobles.

El nou d'octubre es constituí el primer ajuntament de guerra, que seria el quart ajuntament republicà, i seguint les normes establertes per la Generalitat, es formà conjuntament amb totes les forces polítiques i sindicals que van contribuir a avortar el cop militar. A Cerdanyola, aquest ajuntament va estar format per: tres militants d'ERC: Josep Soler i Valentí, Marcel·lí Vila Riera i Jaume Guinot Sahagun; tres de la CNT: Mariano Tejero Regales, Jaume Feliu Nieves i Diego Pérez Alarcón; dos de la UGT: Joan Gabarra Jané i Francesc Ribera Lluch; un del POUM: Francesc Servent Ferrer i un de la UR: Jaume Burgada Comas. La plaça per Acció Catalana va restar vacant per manca de representació a Cerdanyola, i la representació del PSUC va ser representada per la UGT. D'entre aquests regidors, per set vots a favor i tres en blanc es va escollir a Josep Soler, d'ERC, com a Conseller-Delegat primer, i per cinc vots a favor i quatre en contra a Jaume Feliu, de la CNT com a Conseller-Delegat segon. «La incorporació de la CNT a l'Ajuntament amb tres regidors, en una situació de

guerra, va transformar el normal Consistori republicà reformador en un altre ben distint, radicalitzat i revolucionari, disposat a transformar totalment les estructures socioeconòmiques fins llavors vigents» (Sánchez, 1983: 148). En aquells moments no eren exactament ajuntaments el que es van constituir, sinó més aviat consells municipals per a que resultés més fàcil la incorporació de sindicats a l'estructura de govern. Per la CNT va suposar un triomf important, a més de ser la principal força al carrer ara també seria la segona força dins del Consell Municipal.

Aquest primer ajuntament de guerra, per tal d'articular millor l'economia va crear el vint d'octubre diferents comissions: d'Agricultura, d'Economia, de Defensa, de Proveïments, d'Obres públiques i de Cultura, de les quals participaven principalment les forces sindicals més potents del poble, la CNT, la UGT i el POUM. Era el primer cop que a Cerdanyola existia una comissió d'Agricultura, tot i ser aleshores un poble dedicat principalment a aquesta activitat, però degut als problemes al camp a causa de les ocupacions principalment efectuades per la UR i la Col·lectivitat de Camperols, va resultar totalment necessari. També va ser el primer que es creava una comissió de defensa, donat l'estat de guerra que va provocar la partida al front de molta gent, la necessària defensa a la rereguarda i l'acollida de refugiats. I la d'Economia també va resultar una novetat important en vistes a les immediates col·lectivitzacions i per la precària situació econòmica del municipi. De fet, el mateix dia a més es va fixar un impost extraordinari de guerra per fer front a les necessitats, a raó de 1,75 Ptes/ml de façana de les cases (*Op.cit*). D'altra banda, el mateix mes d'octubre, atenent a un decret del Govern Central signat per Uribe, el ministre d'Agricultura, on s'estipulava la legalització de les ocupacions camperoles de les terres abandonades pels seus propietaris, el vint-i-tres de novembre el Consell Municipal decideix apropiat-se de finques, o bé de propietaris afins al bàndol alçat o bé de propietaris que no haguessin satisfet encara l'impost de guerra. Per tant, quedaven legalitzades les ocupacions que els camperols havien dut a terme arran del dinou de juliol.

Tant a Barcelona com a Cerdanyola, el Comitè tenia més poder que l'equip de govern. A Cerdanyola, tot i que l'ajuntament era pràcticament d'ERC, les patrulles i els escamots sindicals eren els que realment tenien el control del que passava al poble, ja que eren els que s'ocupaven de l'acció directa. Així doncs, la CNT-AIT tot

i formar part de l'ajuntament, actuava al marge, i per la seva banda el dotze de febrer de l'any 1937 s'apropriaria el barri de Bellaterra com a feu propi, sota el seu càrrec i gestió. En aquell barri, ja hi havia aleshores una cinquantena de cases. El mateix faria el vint-i-un d'abril amb el Sindicat d'Espectacles Públics, mitjançant el qual va passar a controlar el parc de Cordelles, propietat de les Manufactures Eternit, un cop l'ocupació i el control van ser efectuats, es van comunicar oficialment al Consell (Sánchez, 2005: 323-324). Un dels principals problemes amb el que havien de lidiar les forces d'ERC, la UGT i la UR amb la seva companya de consistori, la CNT-FAI, era el control del magatzem de queviures, instal·lat en l'església de Sant Martí. A més, a causa del seu poder al carrer i les noves funcions de les organitzacions sindicals, aquestes es van veure amb la necessitat de trobar locals més grans per establir-hi les seves oficines i realitzar-hi així la seva tasca, la qual realment pertocaria al poder municipal, com per exemple estendre avals que permetien el desplaçament de la gent fora del municipi, allà on no eren coneguts.

Per un decret dictat pel govern socialista de Largo Caballero el cinc de març de 1937, comencen els racionaments de queviures donat que la situació començava a fer-se insostenible i les queixes de la població anaven en augment, qüestió per la qual la Generalitat decidí racionar l'arròs, les mongetes, els cigrons, les patates, l'oli, els ous, el sucre i el cafè. A Cerdanyola, s'ocupen del control de les targetes una comissió de la CNT i de la UGT. Tot i aquesta decisió per part de les autoritats, les queixes dels veïns de Cerdanyola per la manca d'aliments van seguir, afegides a les que hi havien pel mal control de la distribució i per l'especulació o corrupció d'alguns responsables. A l'abril, un mes abans dels fets que van marcar el futur del sindicat majoritari a Catalunya, la CNT, van produir-se diversos canvis de consellers a l'ajuntament: pel POUM va sortir Francesc Servent i va entrar Francesc Martí; per la CNT va sortir Manuel Abad i va entrar Andreu Llargués i per ERC va sortir Jaume Guinot i Sahagún i va entrar Emili Domínguez Estellés.

Abans de donar per finalitzat aquest apartat, és totalment necessari posar èmfasi en el que va ser el Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet i el seu paper en la revolució. L'organització d'aquest Comitè resulta curiosa, ja que era un sol per ambdós pobles, però cada poble tenia el seu propi ajuntament, aquest fet donarà més

llibertat i autoritat al Comitè al expandir el seu marc d'actuació a tots dos municipis, en detriment dels poders municipals.

Del Comitè hi ha una escassa quantitat de documents, per tant no hi ha una manera d'assegurar la fiabilitat de la informació que llegim de les fonts, en aquest sentit Ballesteros ens cita a diferents membres d'aquest Comitè: Pere Llargués Domènec, Cristóbal Sanjuán Amorós, Isidro Bayó Sobregrau, Diego Ortega, Balbino Ramos, José Molina Patiño, Cándido i Doroteo Martínez, els quals signaven els documents dels Sindicat Únic de Treballadors de Cerdanyola-Ripollet en qualitat de secretari i president, Salvador Jorba Altolaguirre, i dona fins a quaranta noms més, cap nascut a Cerdanyola, sinó que la majoria són de Ripollet o forans (Ballesteros, 2017: 16-26).

Aquest Comitè estava format per gent considerada forasters pels seus veïns locals, i donat la seva implicació en la revolució i la seva superioritat en número, van provocar el temor de la població de Cerdanyola i Ripollet. Les patrulles de control estaven organitzades per aquest Comitè, i en més d'una ocasió veïns d'ambdues localitats van desaparèixer després de rebre una visita d'aquestes. A causa de la sensació de sentir-se exclosos de la població local, els membres del Comitè actuaven amb violència i intimidació per reafirmar el seu poder i domini. Pere Llargués Domènec i Cristóbal Sanjuan Amorós n'eren els principals dirigents (Negreira, 2006: 59), de fet, un testimoni recollit per Josep Lluís Negreira afirma que Pere Llargués era qui assassinava a la gent, i després de setanta anys, aquest testimoni ha preferit guardar l'anonimat per por a represàlies, per tant ens podem fer una idea de la por que va causar aquest Comitè. Els dos van ser acusats de detenció, segrest i assassinat per la Causa General⁶. Tot i així, avui dia encara queden moltes ferides obertes, i no resulten del tot fiables els testimonis orals, ja que també existeixen altres que afirmen que l'actuació del Comitè de Cerdanyola-Ripollet va ser escassa.

Els militants del POUM que van nodrir el Comitè si eren catalans, i residien a Cerdanyola o a Ripollet i alguns van participar en les rondes, en barricades i en les temudes patrulles.

---

⁶ Els acusats de formar part del Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet per la Causa General el 13 de gener de 1941 són: Ramon Boix Coisals, Esteve Berbel, Salvador Jorba Altolaguirre, Isidro Bayó Sobregrau, Pedro Torres Sánchez, Francisco García, Antonio Sanjuán Amorós, José Teruel Fàbregas, Juan Rodríguez Elvira, Francisco Martínez Pérez, Juan Fernández Martos, Balbino Ramos Oller, Mariano Tejero, Miguel Martínez Cichillo, Francisco Pérez Gil, Julio Torres Sánchez, Juan Crespo Uribe i Ginés Fernández Parra.

La Causa General acusa als integrants del Comitè autòctons del poble de ser els que duïen a terme les execucions, tot i que les detencions les efectuaven els forans. També és cert, que molts testimonis afirmen que tot i així, molts membres van protegir i salvar la vida a altres veïns amenaçats. Malauradament, tant a Ripollet com a Cerdanyola van haver-hi morts en mans de les patrulles de control, de fet, revisant el quadre realitzat per Negreira relatiu a l'informe de la Causa General, podem veure que apareix el nom de Joaquim Altimira Rovira, de vint-i-tres anys entre els noms de les víctimes de Cerdanyola a causa de la seva ideologia dretana o catòlica (Negreira, 2006: 63).

Tot i que en un principi quan es van compondre els consells municipals a l'octubre de 1936 pretenien ser un equilibri de les forces del moment, a Cerdanyola això no va passar, degut a l'afinitat entre l'ERC, la UGT i la UR, la CNT estava en clara minoria, tot i que com ja sabem, al carrer tenia el poder.

6. El declivi anarquista

El 1937 va ser un any clau que va marcar el futur de l'anarcosindicalisme a Cerdanyola, o si més no, la seva posició a partir del maig.

L'any va començar amb una municipalització de la riquesa forestal del terme per damunt de 100 quarteres de bosc efectuada a partir del vint-i-set de gener per part de l'ajuntament. Aquestes municipalitzacions es van dur a terme en un context en el qual les radicalitzacions de les posicions estaven prou clares, per una banda els anarquistes i per l'altra els republicans, i per afegiment, la CNT de Cerdanyola-Ripollet va afirmar encara més el seu poder, ja que arribava als 1.3000 militants, i els col·lectivistes eren tant sols uns 100 (Sánchez, 1993: 122). Tot i aquest control cenetista, Esquerra Republicana seguia al capdavant del Consell Municipal ocupant l'alcaldia (o primera conselleria), i mitjançant la Unió de Rabassaires agrupava del seu cantó a bona part dels camperols. La UGT des del començament de la guerra havia protagonitzat algunes ocupacions, però en canvi la Unió de Rabassaires no era vista com un perill per a la CNT, per la qual qualsevol manifestació comunista era vista com un atac, com ja havíem vist en la vaga de la Uralita el juliol de l'any anterior amb la topada amb el POUM. D'aquesta manera, es denota una competència entre les diferents forces sindicals, i tot i que la CNT era la força hegemònica, a partir del començament de la revolució, la qual pretenien dirigir, una de les seves principals preocupacions fins als Fets de Maig va ser la UGT. Tot i aquesta pugna amb la UGT, la CNT seguia gaudint d'una posició important dins del Consell Municipal, ja que reunia tres conselleries. Després dels Fets de Maig, la UGT prendria més força en comparació a la CNT.

Els Fets de Maig, és el nom que reben els enfrontaments que van succeir entre les diverses forces polítiques i sindicals que pugnaven per fer-se amb el poder a la rereguarda. «Les divergències i les tensions entre les forces antifeixistes, en un principi esmorteïdes pels requeriments unitaris de l'inici de la guerra i ubicades en el terreny de la confrontació política, van anar aguditzant-se amb el pas del temps fins a donar lloc a tot un seguit d'enfrontaments armats pels carrers de diverses poblacions catalanes» (Rúa, 2006: 8). El problema, a part de que cada força perseguia encapçalar el poder polític, era el plantejament de dos projectes polítics: un prioritzava la guerra per sobre de la revolució i l'altre perseguia el procés

revolucionari. Dins d'aquest conflicte podem distingir dos blocs: el format per el PSUC i la UGT, al que s'hi van unir ERC, ACR (sense representació a Cerdanyola) i la UR, i l'altre el formaven la FAI i la CNT, al qual s'hi va unir el POUM.

El conflicte armat té lloc al maig del 37, però la lluita realment comença en l'inici de la guerra, donat el protagonisme adquirit per la CNT-FAI durant els primers mesos de guerra, que va deixar en segon lloc a forces com el PSUC, la UGT i al partit que aleshores predominava, l'ERC, els quals varen tractar de contrarestar el poder assolit per els anarcosindicalistes. Per no allargar-nos més, ja que els Fets de Maig no són el tema del present treball, però calia esmentar-los per a la seva bona entesa, a mode de conclusió podríem establir que: els Fets de Maig van suposar la reorientació real del procés revolucionari a Catalunya, ja que es van dissoldre els seus instruments i es van moderar les seves aspiracions (*Op. cit.*: 49). A part de guanyar-se el rebuig total de la població que no simpatitzava amb la seva militància, ningú acceptava un conflicte armat en plena rereguarda. El poder i el suport del que gaudia la CNT va trontollar totalment i va perdre la seva hegemonia a partir d'aquests conflictes.

A Cerdanyola van començar el dia nou, quan la representació d'ERC i la UGT es va retirar de l'ajuntament deixant-lo així sense alcalde primer, al·legant una acció dominant i revolucionària, al marge de les lleis convencionals republicanes per part de la CNT i el POUM (Sánchez, 1983: 153). La CNT, que fins ara ja gaudia de molta força, n'agafa més i ataca als seus companys de consistori (ERC, UGT i UR) amb acusacions legalistes: a l'Alcalde Josep Soler (ERC) l'acusen d'haver-se endut 10.000 ptes. entregades pel municipi en el moment d'abandonar el poble, i presenten la denúncia al Jutjat de primera instància; al regidor Marcel·lí Vila (ERC), l'acusen d'irregularitats comptables en el Departament d'Agricultura del qual formava part i nomenen a Domènec Vendrell per a revisar la comptabilitat del departament, i presenten un informe⁷ molt acurat per el qual presenten totes les irregularitats suposadament comeses; a la UGT l'acusen de perdre el temps en reunions que no van a parar enlloc i no resoldre res; i als Consellers de l'UGT i d'ERC que havien marxat, els declaren incompatibles per haver-ho fet, al seu parer, sense justificació (Sánchez, 1983: 153). Aquests atacs els realitza la CNT aprofitant el moment àlgid de la lluita entre les forces d'esquerra, que a Barcelona van suposar la seva derrota

---

⁷ Vid Annex 1.

juntament amb el POUM a causa de la unió entre ERC, UGT i PSUC, a part de la intervenció del Govern Central. A més, a la mateixa població de Cerdanyola, l'alcalde Soler i militants del seu mateix partit, van haver de fugir uns dies per por a possibles represàlies contra ells. I amb la retirada de les representacions de l'ERC i de la UGT, el Consell Municipal va restar reduït a cinc persones: tres de la CNT, un del POUM i un de la UR. Finalment, el vint-i-cinc de juny, els consellers van tornar i es van reintegrar al Consistori. El dia vint-i-nou el president Companys va emetre un discurs radiofònic en el que constituïa un nou govern de la Generalitat sense els anarquistes.

La CNT de Cerdanyola, veient les repercussions dels seus companys a Barcelona, es tanca en els punts que controlava, com el barri de Bellaterra, i mantindrà el poder paral·lel durant poc temps. Per tant, a Cerdanyola, com a la resta dels pobles de les rodalies de Barcelona i a la pròpia ciutat de Barcelona, els Fets de Maig suposen la pèrdua de l'hegemonia per part de la força que fins ara havia dominat els carrers, aquesta pèrdua de poder es veurà reflectida també en la constitució dels pròxims ajuntaments.

Entre mig de tanta inestabilitat, a Cerdanyola el vint-i-cinc de juny, amb el retorn dels consellers d'ERC i de la UGT es constituí el segon ajuntament de guerra seguint la mateixa correlació de forces del primer, llevat del POUM, a qui pertocaria un representant, però estava malferit, ja que a part de la mort del seu líder, va decidir no presentar-se. Per tant, aquest nou consistori estigué format per: tres consellers d'ERC, Josep Soler (alcalde), Marcel·lí Vila i Emili Domínguez; tres consellers de la CNT, Marià Tejero, Jaume Feliu i Isidre Mañosa; dos consellers de la UGT, Claudi Castellví (alcalde segon) i Jaume Badia; i un conseller de la UR, Jaume Burgada. La CNT, tot i seguir formant part de la institució, va perdre la segona alcaldia, que va passar a la UGT i la tercera va ser per la UR, qui, aprofitant la debilitat política de la CNT després dels Fets de Maig va aprofitar per reclamar el barri de Bellaterra. Aquests nomenaments però, no havien estat consultats als afectats i quatre d'ells varen dimitir: Marcel·lí Vila (ERC), Marià Tejero (CNT), Isidre Mañosa (CNT) i Jaume Burgada (CNT); varen entrar en les respectives substitucions: Amadeu Roca (ERC), Doroteo Martínez (CNT), Manuel García (CNT) i Jaume Pla (UR), qui ocuparia la tercera alcaldia després de la dimissió del seu company de militància.

La CNT per tant perd la segona alcaldia, però segueix amb les tres conselleries que tenia. L'ajuntament també va aprofitar el moment per exigir a l'organització anarcosindicalista que retornés el control del magatzem de queviures, ubicat en l'església, per a que fos el Consistori i totes les forces que el formaven qui controlés el proveïment de menjar i no només una d'elles.

Aquest nou Consistori va tenir una vigència de quatre mesos, fins el trenta-un d'octubre de 1937, i per tant poques activitats públiques va poder dur a terme, ja que amb la caiguda del Nord i la derrota de Brunete la moral començava a flaquejar. Així doncs, les actuacions que es van realitzar al poble van ser de caràcter defensiu i adreçades a la resistència i a la supervivència. En aquest sentit, es van prendre diferents acords en qüestions de seguretat, necessitat d'aliments i control de queviures. Per el que fa la seguretat, el trenta de juliol, seguint les directrius de la Generalitat l'ajuntament acordà la construcció de refugis contra el atacs aeris, cobrant cinc pessetes de cada targeta de racionament per a fer possible la seva realització, tenint en compte la mala situació econòmica del municipi. De cara a la necessitat d'aliment, el mateix dia es decideix dur a terme una talla d'arbres a can Planes, per tal de destinar el terreny a la sembra de llegums. Per el que fa la tallada d'arbres a la finca de can Planes⁸, el conseller Jaume Feliu (CNT) va protestar al·legant que l'aprofitament del terreny de la finca havia excedit el seu límit, però la resposta va ser que s'efectuaria la talla únicament als arbres corcats, ja que a més la llenya manquejava. Per una millora en l'organització del control de queviures, el setze d'agost, de nou es demana a la CNT que finalitzi la seva ocupació de l'església, emprada com a magatzem de queviures. Ja que per la manca d'aliments, el Consell Municipal era el més idoni per a controlar-ho.

El deu d'octubre la Generalitat crea un Decret per el qual organitzava la vida municipal catalana introduint canvis en els consells municipals ja que a partir d'aleshores continuarien amb una distribució diferent dels onze consellers: tres per ERC; tres per la CNT; tres per al PSUC; un per la UR; un per ARC; i tres per al PSUC. El POUM per tant quedava exclòs, i el PSUC passà de tenir dos a tenir tres

---

⁸ Si ens fixem men el segon annex, la finca de can Planes havia estat presa el dinou de juliol de 1936 per Josep Garriga Amigó, en nom del Sindicat Agrícola Cooperatiu. El tres de febrer de 1937, Josep Soler en nom del consistori ja havia signat una neteja i talla per tal de destinar-la a la producció agrícola. El vint-i-quatre de juliol se'n decideix fer-ne una altra talla, i com veiem a l'annex, el vint-i-tres d'octubre se'n efectuarà de nou una altra talla.

regidors. Seguint aquest decret, el primer de novembre es creà el tercer ajuntament de guerra a Cerdanyola, el qual serà el de més duració de tota l'etapa bèl·lica ja que fins al gener del 1939 no es dissoldrà.

Aquest ajuntament va restar format per: dos consellers d'ERC, Josep Soler (alcalde) i Amadeu Roca; tres de la CNT, Manuel Garcia (alcalde quart), Josep Castells i Joaquim Fernández; dos de la UR, Joan Farell (alcalde tercer) i Jaume Pla; i tres consellers per la UGT, Joan Gibert (alcalde segon), Jaume Badia i Martí Gasol. Ja que a Cerdanyola l'ACR no tenia representació, un representant de la UR va cobrir la seva plaça. Aquesta va ser la correlació de forces que es va produir després del desenllaç dels Fets de Maig, en els quals la CNT s'havia quedat sola arran de la il·legalització del POUM, però seguia gaudint de 1.3000 militants, i per l'altra banda, la UGT es va aplegar al costat d'ERC i de la UR.

La CNT, que va entendre la seva postergació a la quarta alcaldia com una jugada política, ja que comptava amb més afiliats que la UGT, es posà a la defensiva i en actitud resistent, i va intentar impugnar el nomenament dels regidor Badia de la UGT i Pla de la UR. Acusaven a Badia de tenir la residència oficial a Ripollet en comptes de a Cerdanyola, el municipi al qual representaria, i a Pla de formar part del cos del sometent durant la dictadura de Primo de Rivera. El consistori, al·legant que Pla havia demostrat clarament la seva conducta antifeixista als Fets d'Octubre de 1934, va acceptar tots dos consellers, amb el vot en contra de la CNT, la qual també va reivindicar la seva protesta per l'exclusió del POUM del Ajuntament (Sánchez, 1983: 158). Per tant, les impugnacions de la CNT es van desestimar i a més, havia perdut la seva posició de predomini dins del Consell Municipal.

En aquest context de desavinença, la guerra va avançant, i a l'octubre el govern de la República va traslladar la seva capitalitat de València a Barcelona, ja que el dia trenta-un d'aquell mes només conservarà un terç del territori estatal, i amb la meitat de la població. A causa de la derrota del nord i al centre, es va produir a Catalunya una elevada arribada de refugiats, que sumarien més de 600.000 al novembre de 1938 (Sánchez, 1993: 134). Amb el president Negrín a Barcelona, començà un procés d'intervenció del govern de la República a la política catalana, es va iniciar un procés de centralització que va buidar de prerrogatives d'autogovern la Generalitat. Aquesta centralització va absorbir l'ordre públic, va intervenir en la justícia catalana

amb nous tribunals i va recuperar el control dels proveïments i dels transports, a més de crear un organisme de contraespionatge. Aquesta situació va perdurar fins a la desfeta republicana a la batalla de l'Ebre.

7. L'imminent entrada del pa blanc

És evident que els Fets de Maig van marcar un abans i un després en la rereguarda republicana, i després d'aquests, sobretot l'any 1938, el desencadenament de la guerra ja estava augurat per gairebé tothom. Per el que fa Cerdanyola, i segurament per moltes altres localitats, no existeix una quantitat prou bona de documents fiables que ajudin a conèixer el que va passar. «En tot cas, és indiscutible que a partir del juny de 1937 la tendència a realitzar una política de supervivència, totalment defensiva, abandonant qualsevol intent de revolució, es fa definitiva» (Negreira, 2006: 82). El front bèl·lic cada cop es presentava més immediat, la manca de queviures i de serveis sanitaris era més que palesa, i la desmoralització de la població era evident. En un context com aquest, les desavinences entre les forces d'esquerrres van passar a un segon pla, i més tenint en compte la pèrdua de poder per part de la CNT i per tant, el minvament de la seva activitat.

El nou de desembre la queixa principal era la manca de pa, i el quart alcalde, Manuel Garcia de la CNT, es queixava i preguntà que «quan es donaria pa a la població puix que en alguns pobles veïns no en mancava i a Cerdanyola feia llarg temps que no en podien menjar» (Sánchez 1983: 159). I és que al desembre de 1937 els veïns ja no veien solució possible en la manca d'aliments, ni en el seu control i distribució, tampoc contra determinats rumors de corrupció i especulació. A tots aquests fets, a més, hem de sumar el fet que l'exèrcit franquista cada cop retallava més distàncies.

Entremig del desànim, el quinze de desembre la notícia de que la República havia guanyat la ciutat de Terol va dotar als ànims de la població d'un brot d'alegria, tot i que ràpidament s'apagà a causa de la penúria de queviures. El vint-i-sis de gener, Manuel Garcia va tornar a preguntar, aquest cop per uns sacs de cigrons i mongetes que figuraven al magatzem de queviures (l'església de Sant Martí), però no podem saber si era una pregunta real o simplement es tractava d'una recriminació pel fet d'haver perdut el control del magatzem arran dels Fets de Maig. El vuit de febrer la CNT tornava a presentar una nova queixa, de nou per el despatx del pa, i Badia de la

UGT respongué que s'estaven realitzant gestions per aconseguir farina. En aquesta mateixa reunió el conseller Joan Farell de la UR va dimitir i va ser substituït per Joan Pladevall. En les següents reunions del consistori les queixes de la CNT per la manca d'aliments i la seva gestió van ser freqüents. El disset de febrer l'exèrcit franquista tornà a conquerir Terol i inicià una ofensiva al front d'Aragó. El 1938 la moral republicana ja havia perdut casi tota esperança, no només per la manca de queviures, sinó també per les desfetes als diversos fronts i les alarmes diàries de bombardeigs, els quals es van intensificar aquell any (Sánchez, 1993: 136).

A l'abril la fam ja era tant intensa a Cerdanyola que els veïns van començar a assaltar les hortes, enduent-se verdures, llegums i les sembradures que hi trobessin, obligant a l'Ajuntament a crear forces de vigilància formades per dotze guàrdies, sis de l'UR i sis de la Col·lectivitat (Sánchez 2005: 326). Fins al novembre de l'any 1938, les queixes més latents eren per la manca de queviures i a causa d'aquesta mancança es van efectuar registres a diverses cases de pagesos que no havien entregat la quantitat corresponent de kg de patates, ja que en vers les que els hi havien sigut entregades per sembrar, els mancaven. Va ser en aquest context de gana i desànim quan es va donar l'inici del final de la Segona República, precedida per la derrota de l'Ebre, batalla a la que havien marxat Garcia i Fernández, ambdós consellers de la CNT, que havien deixat l'ajuntament el deu de juny per incorporar-se a un cos armat en defensa de la causa antifeixista, tot i que abans de la batalla Garcia va tornar. Aquesta batalla desencadenà la desbandada republicana. A Cerdanyola ho demostren les dimissions de consellers del PSUC, de la CNT, de l'UR i de l'ERC, totes elles fetes efectives entre el catorze de novembre i el quatre de gener (Sánchez 1983: 161). El mateix dia catorze, un dia abans de la desfeta republicana a la batalla de l'Ebre, la CNT va tornar a reclamar la segona alcaldia (ocupada per la UGT), i van amenaçar que sinó no col·laborarien i que sense la seva col·laboració el poble no s'aixecaria, però al següent pla varen rectificar les seves paraules.

El consistori es va mantenir constituït fins el quatre de gener, tot i que les sessions que realitzaven eren per presentar dimissions. Finalment, el vint-i-sis de gener Cerdanyola va ser ocupada per una columna de l'exèrcit de Navarra juntament amb marroquí com a força de xoc. «No tengan miedo señoras, que somos los soldados de Franco y traemos pan blanco» (Sánchez 1983: 163).

8. Les incautacions de propietats

Amb la revisió dels documents trobats a l'Arxiu Municipal de Cerdanyola, hom arriba a la conclusió de que diverses forces van aprofitar del seu poder per efectuar incautacions, municipalitzacions o col·lectivitzacions. Entre aquestes forces, als documents apareixen: el Consell Municipal, recolzat per el Departament d'Agricultura de la Generalitat, el Sindicat Agrícola Cooperatiu, el Comitè de la fàbrica Uralita CNT-AIT i el Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet. El present apartat es tracta d'un anàlisi dels documents trobats al fons municipal de l'arxiu de Cerdanyola. No s'han revisat tots els documents corresponents al període que va des de juliol de 1936 fins al gener de 1939, sinó que la documentació consultada és únicament la d'«Incautació i municipalització de béns».

Si analitzem els documents d'arxiu consultats, el primer, datat del dia vint-i-sis d'agost de 1936, és tracta d'un document elaborat per el Comitè de Milícies Antifeixistes en el qual cedeixen la casa nº17 del carrer de la Rambla de Montserrat a Pedro Felipe Zarazaga, qui pagarà 25 Ptes. mensuals per tal casa, la qual està moblada. Aquest documents és el primer d'una sèrie⁹ de cent cinquanta-set documents del mateix caire. El Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet va cedir, entre el vint-i-sis de juliol i el disset d'octubre de 1936 un total de cent cinquanta-set cases, recollides totes en el quadre del segon annex, on s'estipula la situació de la casa, a qui es va cedir, quan, de quan era el lloguer mensual i en algunes ocasions si la casa estava moblada o no. Al veure això, les primeres preguntes que hom es formula no són ni a qui, ja que el documents ho especifica, ni el perquè, sinó: d'on surten aquestes cases?

Si bé sabem que un cop iniciada la insurrecció militar paral·lelament va començar una revolució a la rereguarda, la CNT-FAI va ser la principal protagonista d'aquesta revolució, i el Comitè estava encapçalat per els seus militants. Aquest fet coincideix amb l'abandonament de terres i cases per part dels amos, ja que aquesta militància anarcosindicalista actuava amb violència contra tot allò que no seguí els seus ideals. Per tant, ja que no hi ha documentació oficial que acrediti que aquestes cases

---

⁹ Vid Annex 2

estiguessin buides, podem suposar amb quasi total seguretat que les varen ocupar «bé aprofitant la fugia del amos, bé obligant-los a cedir» (Negreira, 2006: 69).

Davant aquesta afirmació, hom presenta un següent document¹⁰ per el qual un propietari cedeix casa seva al municipi per no interessar-li habitar-la, però apareix escrit a mà que el mateix propietari es negà a signar el document. En el document s'estipula que el propietari certifica que no l'interessa habitar en la casa nº22 del carrer de San Quintin del municipi, i per tant deixa la casa a favor del municipi el dotze d'octubre de 1936, i en un següent document¹¹, grapat al primer, es cedeix aquesta casa a Mariano Román el mateix dia. Aquesta situació es repeteix en un total de vint-i-vuit documents¹², en els quals si apareix la signatura del propietari que la cedeix, però no tots la cedeixen al municipi, en alguns ho fan directament al Comitè¹³. I tot i que ens aquests si aparegui la signatura del propietari, ningú pot afirmar que aquest ho fes de bon grat.

«Cal no oblidar, tampoc, que la força que tenia l'Ajuntament, [...], en aquests moment era molt reduïda davant l'actuació més decidida i intimidadora dels anarquistes i poumistes locals. En aquest sentit, els membres de l'ERC i la UGT i la UR veien amb estupor i indignació els excessos que el Comitè local antifeixista cometia» (Negreira, 2006: 49).

Sabem que el Comitè estava integrat pràcticament en la seva totalitat per militants de la CNT, però tot i així, entre aquests documents¹⁴ hi ha un en els quals apareix el segell del Comitè de la fàbrica Uralita, de la CNT-AIT, i no la del Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet, però segueix el mateix patró que els demás tot i que en aquest cas, tampoc apareix la signatura del propietari. Un següent document cedeix una altra casa a una tercera persona, aquest cop el document¹⁵ presenta tant el segell del Comitè com el del Comitè Revolucionari de la CNT-AIT de Cerdanyola-Ripollet.

---

¹⁰ Vid Annex 3: figura 2.

¹¹ Vid Annex 3: figura 3.

¹² Aquests apareixen amb ombrejat de color gris en el quadre del segon Annex.

¹³ Vid Annex 3: figura 4.

¹⁴ Vid Annex 3: figura 5 i 6.

¹⁵ Vid Annex 3: figura 7.

Un altre document datat del dia set d'octubre de 1936 certifica que, reunits en el local del Sindicat Únic de Treballadors, els obrers de la finca "Curdelles"¹⁶, van decidir per una unanimitat incautar la finca degut a l'abandonament d'aquesta per part del seu propietari. Aquesta acta¹⁷ d'incautació presenta el segell del Sindicat únic de Treballadors de Cerdanyola-Ripollet CNT-AIT, del Sindicat Únic de "Campesinos" de Cerdanyola CNT-AIT, del Consell Municipal, i amb data del nou de desembre s'hi afegeix el segell del Departament d'Agricultura de la Generalitat, per tant s'entén l'aprovació per la seva part d'aquesta ocupació.

Un cop analitzada tota la documentació que fa referència a les incautacions realitzades per el Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet, hom procedeix a analitzar una segona carpeta on apareixen les ocupacions efectuades per part del Sindicat Agrícola Cooperatiu. En aquesta carpeta s'inclouen un total de vint-i-un documents¹⁸ on es certifiquen les ocupacions de diferents terres.

Onze d'aquestes incautacions estan datades entre el dinou de desembre de l'any 1936 i el sis de gener de 1937, signades totes per Josep Garriga Amigó, en nom del Sindicat Agrícola Cooperatiu. El Sindicat Agrícola Cooperatiu seguia la labor de la Col·lectivitat de Camperols que s'havia constituït el trenta-un de juliol de 1936 i la qual comptava amb finques de Cerdanyola com: can Fatjó dels Xiprers, el qual va ser destinat al conreu de naps i remolatxes; can Coll, destinada al ús comercial; La Clota, destinada a l'elaboració de farratges, i el Castell, dedicat a la vinya. Aquestes però, no són totes les finques i terrenys agrícoles de Cerdanyola ja que no totes s'hi van adscriure, moltes van continuar essent explotades individualment, principalment per rabassaires, els quals sabem que es van mantenir al marge de tot aquest moviment col·lectivitzador. Vuit d'aquestes ocupacions es van realitzar amb la fi de que el terreny de la finca fos destinat a la producció agrícola, i totes les altres destinades a incrementar les dependències de la Cooperativa de Consum. A l'Arxiu Municipal no apareix cap document signat concretament per la Col·lectivitat, totes les incautacions van ser realitzades en nom del Sindicat Agrícola Cooperatiu.

---

¹⁶ Es refereixen la masia de can Cordelles.

¹⁷ Vid Annex 3: figura 8.

¹⁸ Vid Annex 4.

La Col·lectivitat va ser formada per un col·lectiu de direcció que va ser escollit per els diferents integrants en assemblea, aquest s'encarregava d'organitzar el treball, que estava repartit en diferents seccions. La secció d'horta va dotar a la Col·lectivitat dels recursos econòmics per a la seva posada en marxa i també es va crear una secció de vaqueria, una altra de neteja de boscos, per tal de preparar les terres per a ser cultivades i una que es va dedicar a l'explotació dels camps per cultivar el menjar. Al front de cada secció hi havia un responsable o encarregat «sovint criticat pels idealistes de l'anarquisme, que no acceptaven cap mena de burocràcia dins l'aparell col·lectivista» (Sánchez, 1983: 150). La Col·lectivitat, que funcionava en règim d'autogestió, era heterogènia, aplegava membres de la CNT-FAI, del POUM i de la UGT. La Col·lectivitat va funcionar fins la caiguda de Catalunya el gener de 1939, tot i que la última assemblea que es va realitzar fou a finals del 1938, després de la desfeta republicana a l'Ebre i de l'inici de l'ofensiva contra Catalunya per part de l'exèrcit ocupant (García, 2013).

Si continuem analitzant els documents, trobem dues actes datades el tres de febrer, firmades per Josep Soler i Valentí (ERC), l'alcalde en aquell moment i per tant, realitzades en nom del municipi per a efectuar una talla i neteja a les finques de Can Planes i de Can Guell. Les següents quatre actes¹⁹ estan datades del dia quatre d'agost de 1937 i figuren signades per Emili Domínguez Esteller (ERC), en nom del Consell Municipal, amb l'objectiu de destinar les finques a la creació d'una escola. L'última de les actes ve signada per l'Ajuntament, i es tracta d'un aprofitament forestal a la finca de can Planas, amb data de vint-i-tres d'octubre de 1937.

Entre aquestes actes, hi ha un altre document²⁰ que fa referència a can Planes, aquest però és del vint-i-quatre de juliol de 1937, i sol·licita a l'alcaldia el permís corresponent per efectuar una tallada de pins per a dedicar el terreny a la producció agrícola. L'alcaldia atorga el permís, al·legant a part, que hi ha un gran nombre d'obriers en situació d'atur forçós.

Ja a partir de novembre de 1936 el nou govern local, en veure que la situació es trobava desbordada va intentar prendre la iniciativa als anarquistes, i en aquest sentit, van dur a terme una política de confiscació de finques, tot i que aquestes accions els

---

¹⁹ Vid Annex 4: figura 2.

²⁰ Vid Annex 4: figura3.

primers mesos de revolució havia estat duta a terme per les forces a les quals ara la Generalitat intentava posar-hi ordre. «Malgrat aquesta política de control de totes les accions revolucionàries per part de la Generalitat, els diferents partits i sindicats com la CNT, el POUM i altres organitzacions ocupaven en nom propi les finques més importants» (Negreira, 2006: 69).

Per tant, des del 23 de novembre de 1936 fins al febrer de 1937 a Cerdanyola es donarien les col·lectivitzacions de boscos i indústries per part del Consell Municipal. Per la seva banda, la CNT el 12 de febrer s'apropià del barri de Bellaterra, del parc de Cordelles el 21 d'abril i a més, gaudia del control de l'església de Sant Martí, utilitzada com a magatzem de queviures. Tot i la seva situació minoritària al Ajuntament, la seva participació en aquest no significava renunciar la seva política pròpia ni les seves actuacions, però sí responia a la necessitat del Ajuntament de comptar amb la principal força al carrer, tot i que sense aconseguir controlar-la.

Moltes vegades però, aquestes incautacions van respondre a interessos personals i es van realitzar sense seguir cap mena de lògica, per aquest motiu, al Arxiu Municipal de Cerdanyola trobem diversos documents elaborats per propietaris d'aquestes finques reclamant casa seva, com és el cas d'un document²¹ en el qual es demana de part de Joaquim Cortada Cascante, veí de Ripollet, al conseller d'agricultura de l'Ajuntament de Cerdanyola que requereixi a Adolf Frosini per a que abandoni el terreny situat entre els carrers Avinguda de Primavera, Fontetes i Sant Iscle, a la urbanització Altimira, el qual està ocupant amb un contracte vençut, i el legítim propietari hi vol sembrar. Un altre exemple d'aquestes queixes és la nota²² que envia el subsecretari d'Ordre Públic al Consell Municipal de Cerdanyola, per a que desallotgi la casa nº1 del carrer del Montseny, de Bellaterra, per tal de que la seva legítima propietària la pugui habitar junt amb el seu fill malalt.

Si ens fixem en el quadre del segon Annex, que correspon a les cases cedides per el Comitè, veiem com alguns fins i tot es traslladen d'una casa cedida a una altra, sense explicitar el motiu, i precisament fets com aquest fan sospitar que simplement és tracta de cases més agradables als seus interessos. Posteriorment, aquestes ocupacions de finques seran motiu de la seva condemna per la Causa General. Però

---

²¹ Vid Annex 4: figura 4.

²² Vid Annex 4: figura 5.

el Comitè no era l'únic que tenia alguna cosa a veure amb les finques, a mesura que arribaven soldats republicans i pilots per l'aeròdrom de Sabadell²³ les autoritats locals es van veure amb la necessitat de confiscar més finques. A aquesta situació hem de sumar-hi la arribada constant de refugiats, tot i que aquests no van arribar en grans contingents, tret del 29 de novembre de 1936, quan van arribar noranta una persones.

Per poder solucionar aquesta situació es va crear la Comissió Mixta Municipal d'Administració de la Vivenda, el 1937. Si ens fixem en documents, trobem un informe²⁴ en el qual el Conseller d'Obres Públiques demana el dia nou de juliol de 1937 que es constitueixi tal Comissió, ja que a la reunió del dia disset d'abril s'havia arribat al acord de formar-la, amb els seus respectius integrants, però degut als Fets de Maig no es va arribar a consolidar. El Conseller aprova en l'informa que: «Deu considerar-se i acceptar-se el que precisament per la mateixa necessitat d'evolució ha d'imposar-se un control i estadística rigorós i sense més fluctuacions que les emanades o autoritzades d'aquest Consell Municipal». Aquesta Comissió Mixta Municipal d'Administració de la Vivenda va ser dissolta el 2 de setembre del mateix any ja que els membres de la CNT eren majoritaris en ella, i per tant l'Administració Municipal va fer un cert boicot (Negreira, 2006: 71).

Posteriorment, donada la necessitat d'organitzar i controlar els lloguers, es creà una Nova Comissió d'Administració i control de la Vivenda el dia un de febrer de 1938, sota la direcció del govern municipal i seguint el Decret sobre l'administració de l'habitatge de la Generalitat de Catalunya. Aquesta Nova Comissió va ser formada per: Josep Soler, Jaume Badia, Emilio Domínguez, Bonaventura Cañellas, Manuel Garcia, Jaume Pla i Miquel Ricart. Hom no ha trobat l'acta de creació d'aquesta Nova Comissió, però si ha trobat dos documents²⁵ que en fan referència, es tracta de dues actes de les reunions celebrades el dia vuit i dotze de febrer de 1938, i en un altre document²⁶ amb la mateixa data del vuit de febrer en el qual cedeixen la casa nº12 de l'Avinguda 14 d'abril a Ramón Safont, Manel Mercadell i Josep Benages. La Nova Comissió va deixar de redactar actes una setmana més tard de la seva formació,

---

²³ Vid Annex 5

²⁴ Vid Annex 6.

²⁵ Vid Annex 7: figures 1 i 2.

²⁶ Vid Annex 7: figura 3.

però tot i així, hi ha constància de la seva labor en els contractes d'inquilinat²⁷ que va elaborar, hom n'ha trobat set, tots datats el divuit de febrer de 1938.

En un primer contracte²⁸, s'estipula un lloguer de 50 Ptes. per a un refugiat, de professió maquinista i provinent de Sant Sebastià, juntament amb la seva dona i els seus quatre fills menors d'edat. Si ens fixem en aquest contracte observem que, escrit a mà llegim «refugiats procedents de la frontera», seguit de cinc noms més. La direcció que apareix al document és carrer Bellaterra, una casa de 5 habitacions, propietat d'un francès, tal com apareix escrit al contracte. Si ens fixem ara en el següent contracte d'inquilinat²⁹ veiem com arribaven a viure fins a set persones en una casa de quatre habitacions.

Consultant altres fonts, es pot veure que no només es van incautar finques, arran del Decret de Col·lectivitzacions que va emetre la Generalitat, es van dur a terme diferents incautacions més. Eduard Ballesteros (2017), en el seu Treball de Fi de Màster, ens diu que consultant l'Arxiu Nacional de Catalunya ha trobat diferents documents que certifiquen aquestes noves incautacions, datats tots el disset de juny de 1937. El primer d'aquests documents es tracta de la incautació del Gran Casino (situat al carrer de Santa Anna), el qual va passar a ser el local de les Joventuts Llibertàries arran de tal incautació. Estudiant la documentació revisada per Ballesteros, hom s'adona que molts d'aquests documents estan certificant incautacions que s'havien realitzat amb anterioritat, al juliol de 1936, recent esclatada la guerra, com ara l'església de Sant Martí, l'església de Ripollet o el convent de les Germanes Dominiques de Ripollet. Així com la incautació de can Renom i l'edifici propietat de Francesc Ribas. Ballesteros exposa que can Banús va ser incauta pel Sindicat Únic de Camperols, i que tal decisió es va determinar en assemblea el dia vint-i-quatre d'abril, tot i que, revisant els documents de l'Arxiu Municipal de Cerdanyola, tal i com apareix al quart Annex, can Banús va ser incauta pel Sindicat Agrícola Cooperatiu el cinc de gener de 1937.

---

²⁷ Vid Annex 8.

²⁸ Vid Annex 8: figura 1.

²⁹ Vid Annex 8: figura 2.

9. Conclusions:

Hom s'atreveix a afirmar, amb total seguretat, que la Guerra Civil és un dels temes més tractats i estudiats del nostre país, aquest fet però, no implica que la seva historiografia estigui complerta, ja que dins d'aquesta, els estudis que tracten la seva posterior repressió predominen vers altres. Per aquest motiu, el present treball ha volgut centrar-se en la situació de Cerdanyola del Vallès durant aquesta etapa.

Per aquest motiu, un dels objectius d'aquest treball s'ha centrat especialment en la revolució que va esdevenir a la rereguarda en temps de guerra, especialment en com es va viure en el municipi esmentat. Tot i que aquest hagi sigut l'objecte d'estudi, la revolució duta a terme en el bàndol republicà ha sigut mitificada, si és cert que es va donar un moviment de cohesió social, de col·lectivisme i de mentalitat conjunta per tirar la rereguarda endavant, però també és cert que aquest procés es va cobrar moltes vides, i no totes al front, sinó que moltes d'elles van ser a la pròpia rereguarda i en mans dels propis veïns i revolucionaris.

Un cop havent realitzat aquest treball, podem destacar certes idees principals a mode de conclusió. En primer lloc, al esclatar la guerra es va iniciar de manera paral·lela un procés revolucionari protagonitzat per la CNT-AIT, a més, llurs militants van encapçalar l'organització del Comitè de Milícies Antifeixistes de Cerdanyola-Ripollet, i tenien el control absolut dels carrers. En aquells moments distingim entre dos poders, la CNT-AIT per una banda, i el més moderat per una altra, format per l'ERC, la UGT i a UR. En comparació amb aquestes, el poder de la CNT-AIT va ser desbordant, fins i tot tenien el control del magatzem de queviures, situat a l'església de Sant Martí de Cerdanyola, i donat que aquesta organització estava unificada amb la de Ripollet, el seu camp d'actuació sobrepassava els límits del municipi. Dins d'aquesta situació inicial, hem d'afegir un punt important com el fet que aquesta força estava formada majoritàriament per jornalers i obrers industrials vinguts d'altres indrets del país, els quals no se sentien integrats a la població i vivien en situacions precàries.

Un cop format el primer ajuntament de guerra el nou d'octubre de 1936, aquesta força hegemònica pren encara més força, ja que aconsegueix tres conselleries, i tot i que les altres forces polítiques no compartien els seus mètodes, els necessitaven si

volien tenir alguna influència en el procés revolucionari que s'estava duent a terme. Als intents de controlar i tranquil·litzar la situació per part de l'ERC, qui ocupava l'alcaldia, s'hi va sumar la Unió de Rabassaires, els quals formaven un gruix important dins del municipi, ja que la principal activitat econòmica de Cerdanyola encara era l'agricultura. I la UGT, sense gaire protagonisme, també va ser afí a aquesta força. A aquestes tensions dins del poder local s'hi va sumar progressivament la desesperació per la manca de queviures, l'arribada constant de refugiats i la partida de joves al front.

Un cop esclaten els Fets de Maig, la CNT-AIT va assumir per un moment el punt més àlgid del seu poder, ja que a causa de la por per la seva violència regidors de les altres forces es van amagar i fins i tot fugir, deixant l'ajuntament en mans de la CNT. Un cop aquests Fets de Maig van passar, la CNT va anar perdent progressivament la seva força, la qual va ser rellevada per la UGT i la UR, al costat sempre de l'ERC, qui havia ostentat l'alcaldia des del principi. Un cop entrat l'any 1938, la població ja no estava amb ànims de suportar més baralles ni violència, veien la derrota com una possibilitat, i el fervor de que les tropes republicanes sortissin vencedores cada cop era més mínim. La preocupació principal per aleshores era la manca de queviures, la qual va arribar a ser tant precària, que els veïns es van veure obligats a assaltar les hortes en algun moment. Així doncs, aquesta va ser la situació de Cerdanyola del Vallès fins que van entrar les tropes de Franco.

En un principi, l'objectiu d'aquest treball era dur a terme un anàlisi exhaustiu de les actes i documents oficials custodiats al Arxiu Municipal de Cerdanyola per tal d'establir una sèrie de totes les finques que van ser municipalitzades, ocupades o confiscades a Cerdanyola durant la Guerra Civil, la idea inicial era per tant crear un relació de totes aquestes finques, estipulant on estava situada, si segueix en peu actualment, qui era el propietari, i qui és, si en té actualment, en nom de qui es va ocupar o requisar i a qui es va donar. Un cop establert aquest objectiu, hom va començar a desenvolupar un context per a aquestes ocupacions a partir de la bibliografia pertinent elaborada per els historiadors locals, Miquel Sánchez i Josep Lluís Negreira, els quals han tractat la Guerra Civil a Cerdanyola en profunditat, i també han realitzat una recerca al fons municipal. Partint d'aquestes bases, la

intenció del treball era per tant aportar una nova visió a la història local, i facilitar la feina a qui en un futur, volgués estudiar les incautacions a Cerdanyola.

Aquest objectiu però, es va veure truncat en el moment en el que es va efectuar la recerca d'arxiu, ja que les actes i documents no estan contextualitzats, en molts casos no estan ni signats, ni amb data o no s'especifica la finca concretament i falta tot un fons al darrere que les justifiqui i hi aporti més detalls. En aquell moment em vaig posar en contacte amb els dos historiadors que han guiat pràcticament el present treball, ells mateixos em van confirmar que no hi havia res més ni cap fil del que tirar per a poder seguir amb el meu objectiu.

Arribats a aquest punt, tot i així vaig decidir no deixar de cantó el meu objectiu, i establir un anàlisi no de les finques, sinó dels documents que hi han respecte a aquestes.

Per tant, un cop realitzat aquest anàlisi, hom pot concloure que les incautacions de les finques de Cerdanyola es van fer per part del Comitè de Milícies Antifeixistes, del Sindicat Agrícola Cooperatiu, de la Comissió Mixta d'Administració i Control de la Vivenda i per part del Consell Municipal. Dins d'aquestes, les més nombroses i sense sentit van ser les efectuades pel Comitè, ja que aquestes es feien sense justificació alguna, segurament obligant als propietaris a cedir, com en els casos que apareixen ombrejats en color gris en el quadre del segon annex, o com en alguns casos en els quals passaven d'un domicili a l'altre, com també s'indica en el quadre. Les demés incautacions en certa manera si van ser justificades, per motius de producció agrícola o per necessitat d'allotjar refugiats.

Finalment, hom troba que seria de gran interès realitzar un anàlisi més acurat i profund de tots els documents guardats a l'Arxiu Municipal referents a aquella etapa, ja que és una font d'informació primària molt rica que reflexa les actuacions dutes a terme en aquells temps.

10. Bibliografia:

BALCELLS, Albert (dir) *et al.* (2006). *Història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62.

BALLESTEROS, Eduard (2017). «Ripollet en guerra (1936-1939): Fets i conseqüències», Treball de Fi de Màster. Facultat de Filosofia i Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona.

GARCÍA , Sánchez José (1990)*, *Estampas de nuestra guerra*. Cerdanyola.

GARCÍA, Sánchez José (2013), *Tal como lo vi. La colectividad de campesinos de Cerdanyola/Ripollet 1936-1939*. Ripollet: mai més! Cultura i memòria antifeixista.

MARTOS, Calpena Ramon (2015), *Ripollet 1931-1953. De la II República al primer Franquismo*. Ripollet: Associació Radio Ripollet.

NEGREIRA, Verjillos Josep Lluís (2006), *Del somni republicà a la barbàrie franquista. Cerdanyola del Vallès (1936-1952)*, Ajuntament de Cerdanyola del Vallès: Universitat Autònoma de Barcelona Servei de Publicacions.

RISQUES, Manel (dir) *et al.* (2006), *Història de la Catalunya Contemporània. De la Guerra del Francès al Nou Estatut*. Barcelona: Mina.

SÁNCHEZ, González Miquel (1983), *La Cerdanyola contemporània (1814-1975)*, Cerdanyola.

SÁNCHEZ, González Miquel (1993), *La segona república i la Guerra Civil a Cerdanyola (1931-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

SÁNCHEZ, González Miquel (2005), *Història de Cerdanyola. Dels orígens al segle vint*. Cerdanyola: Montflorit Edicions i Assessoraments.

RÚA, José Manuel (2006), «Esclaten els Fets de Maig», en Josep Maria Solé Sabaté i Joan Villarroya (dir.), *Els Fets de Maig de 1937*. Barcelona: Edicions .

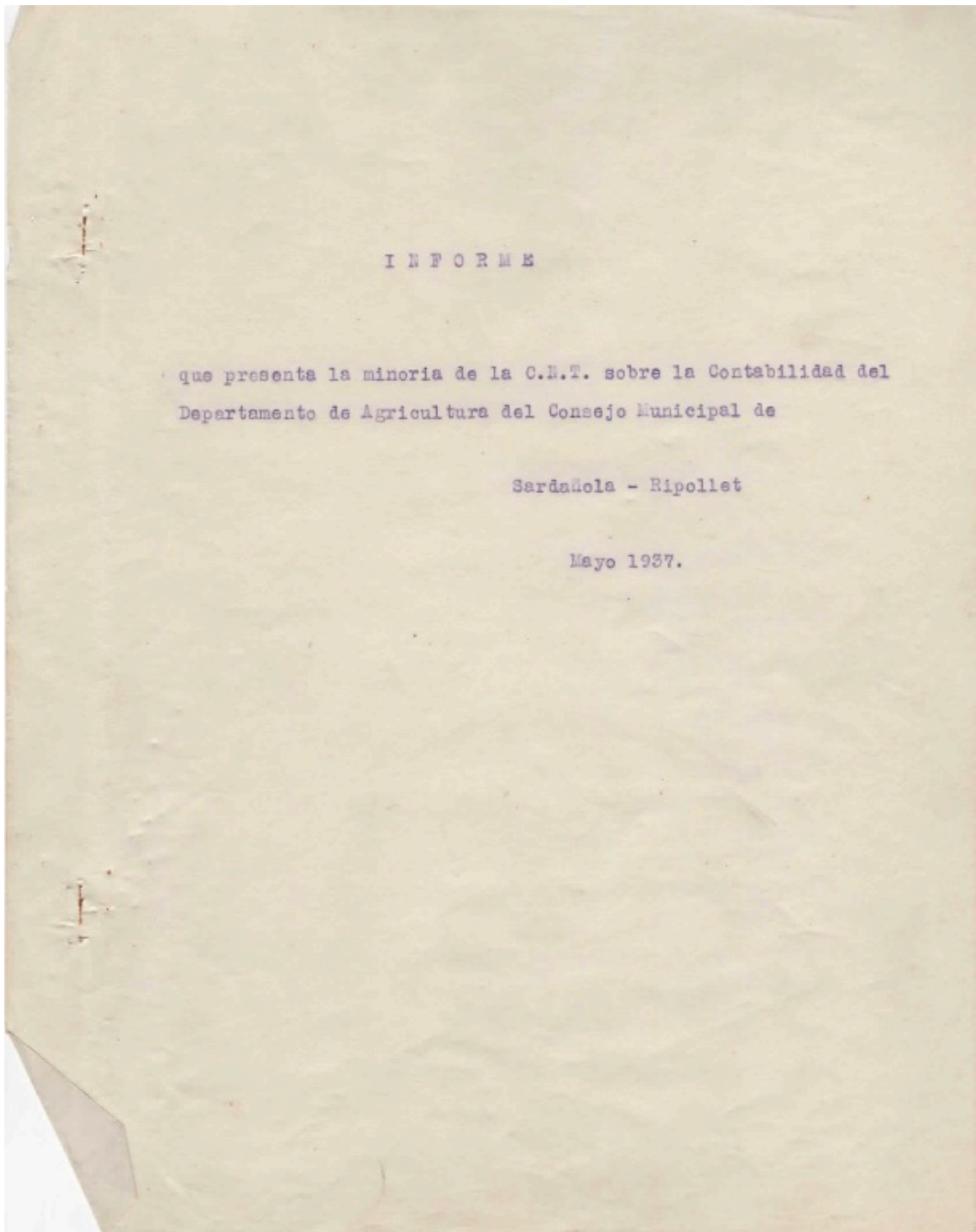
POZO, González Josep Antoni (2012), *Poder legal y poder real en la Cataluña revolucionaria de 1936*. Sevilla: Espuela de Plata.

ANNEXOS

Annex 1:

INFORME N. 1

Preámbulo

Al hacerse cargo del Municipio en primero de Mayo el Consejero suplente, por causas que no son del caso analizar (pueden discutirse sin embargo si se quiere en momento oportuno) tomó a su cargo la documentación bajo inventario y acta que se acompaña del departamento de Agricultura.- Anexo n. 1.

Esta documentación fué revisada por un profesor mercantil que recibió el encargo de hacer dicha revisión de un modo imparcial y objetivo rogándole que en calidad de técnico se abstuviera de hacer comentario alguno en su informe y sí solamente de dar cuenta detallada del estado de la susodicha contabilidad.-

Así lo cumplió fielmente dejando el comentario análisis y decisión a quien mejor proceda en ley de lo que deba hacerse.-

Esta minoría C.N.T. pensó asimismo en efectuar una depuración total del Departamento de Agricultura dentro del marco Oficial.- Al efecto solicitó con fecha 14 de Mayo de la Generalidad una Inspección del estado de los bosques.- Anexo n. 2.

Fué hecha una Inspección por un ingeniero de la cual sacó la dolorosa impresión que es de suponer pues dijo textualmente que ni con el pretexto de dedicar bosques talados a tierras de labor podía justificarse el destrózo causado en la riqueza forestal de Sardañola. Quedo en enviar su informe pero nada se ha dicho sobre el particular.-

Nosotros haciendo uso de un derecho que ninguna ley puede privarnos presentamos este trabajo al Municipio para que se dé cumplida satisfacción a la opinión pública.-

No se pensó en agraviar a nadie; se pensó solamente en que se obre con nobleza y honradez que es lo menos que se nos puede pedir a todos en esta hora gravísima.- Anexo n. 3.

INFORME QUE HA DADO EL PROFESOR MERCANTIL COMPAÑERO VENDRELL

Efectuada la revisión que solicitaron se hiciera de la contabilidad de la sección forestal de la Consejería de Agricultura, se debe exponer primeramente la orientación básica, que al entender debía hacerse, para que la Organización contable de la sección fuera lo mas clara concisa y exacta posible.-

La base principal, es conocer siempre la cantidad de bosque de que se puede disponer, para efectuar la tala de árboles que viene a representar la existencia de efectivo o primera materia al iniciar cualquier operación.

Se tenía este dato? Se ignora, porque no se ha encontrado en ninguna parte.-

Por consiguiente, desconociéndolo, todas las suposiciones son posibles.-

Por ello se ha tenido que sujetar a lo que se tenía a disposi-

.....

ción.

Partiendo por consiguiente, de las existencias al iniciar las operaciones y llevando como correspondia, un control de todos los arboles que se abatieran, por si sola la contabilidad se desarrollaba metódicamente con entradas y salidas bajo cualquier concepto, fuera de genero, efectivo o créditos, como también por todos cuantos gastos hubiera de jornales, pesos, honorarios mensuales de empleados, gastos de viaje, cobradores etc.

Ahora bien: El factor complementario para una buena ordenación y claridad es que la persona encargada de anotar en libros a proposito todos los datos necesarios, sepan y conozca no en extensión pero si con fundamento y con sentido comun, lo que es un cargo y un abono en cuenta: Los libros que se han revisado principalmente Caja y lo que podríamos llamar cuentas corrientes de compradores de los productos obtenidos del bosque demuestran todo lo contrario.

Si añadimos a todo esto, un desconocimiento de lo que es la contabilidad pública y forma de llevarse, que no está al alcance de todos, se comprenderá facilmente que el trabajo de revisión efectuado, pueda adolecer de exactitud absoluta, pero es reflejo claro, de lo anotado y de lo que por descuido o mala fe hubiera podido dejarse de anotar.

Expuesto lo que antecede entremos en materia.

Se hizo primeramente una comprobación de todas las facturas de genero vendido segun libro copiador de facturas con los cartónajes de peso que se tenian pero como de estos faltaban algunos y otros son substituidos por anotaciones en tiras de papel, se tuvo que hacer el punteo con las notas de los carreteros lo cual ha dado como resultado lo expuesto en el Apartado A.

Tomando después el libro de Caja se ha hecho la comprobación de facturas con los cobros y los pagos efectuados independientemente unos de otros porque en el Debe de Caja figuran todos los cobros efectuados hasta el 27 de Abril inclusive, y ello nos da sumandolos con las facturas pendientes de cobro el total de ventas y una observación particular anotada en las notas del apartado B.

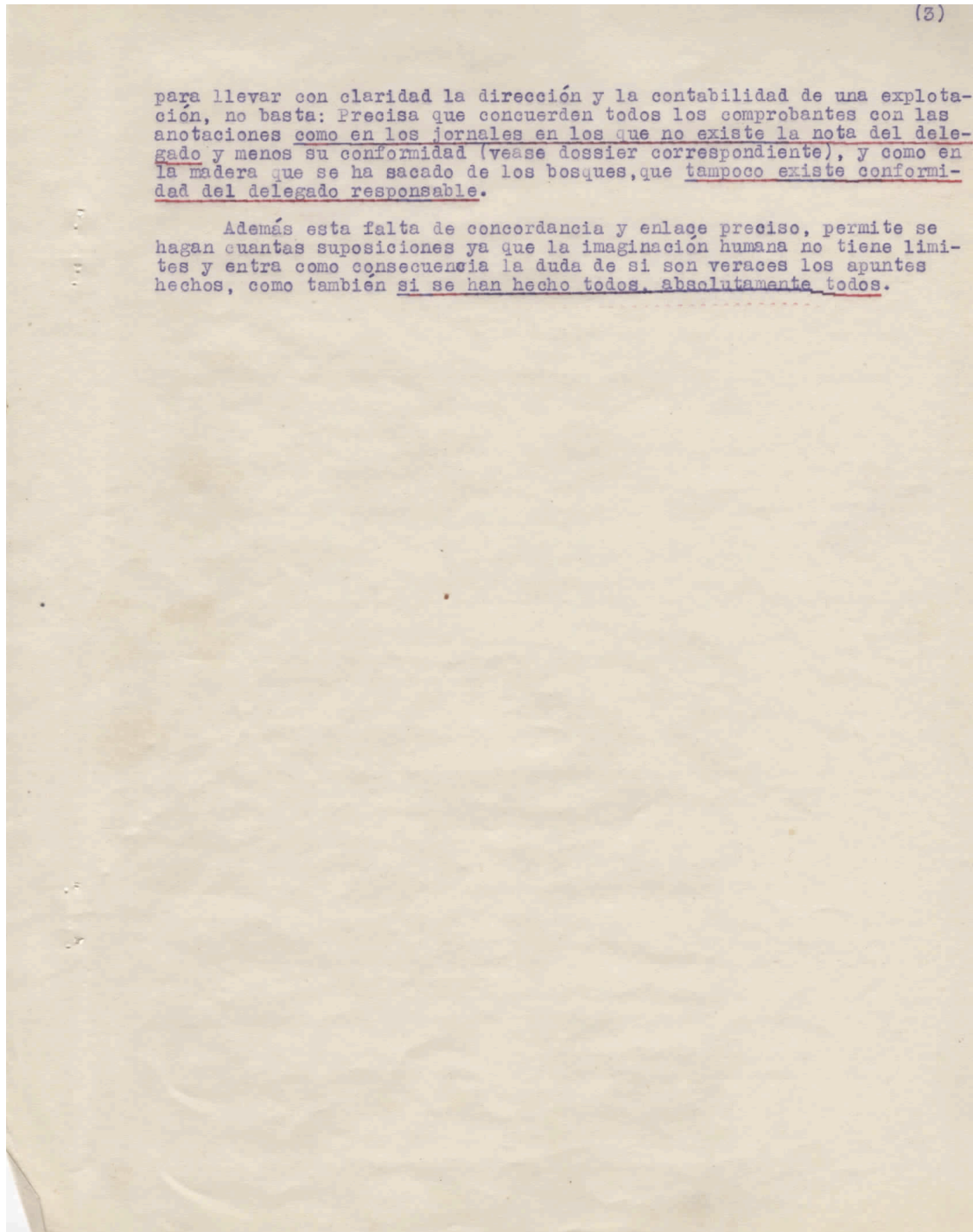
Se ha hecho el punteo de las partidas que figuran en el crédito de Caja pero tanto en ellas como en las del Debe hay pequeñas diferencias que solamente pueden atribuirse a error involuntario.

Pero como en el libro de Caja no figuran las entregas hechas al depositario ni tampoco los libramientos de este ni las cantidades pagadas por honorarios de empleados de la sección, resulta que la diferencia entre Debe y Haber no da el saldo verdadero de existencia en efectivo en Caja de la Sección: Para obtenerlo debe partirse de las anotaciones hechas en las notas contenidas en el apartado C.

En cuanto a las facturas pendientes de cobro no nos podemos guiar por los libros de cuentas corrientes ya que el no funciona como debe puesto que todas las ventas figuran en el haber en lugar del Debe como corresponde incluso hay cuenta que figura saldada cuando esta pendiente de cobro.

De todo esto se deduce que a pesar de que se tenga voluntad

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Annex 2:

Localització	Ciudadà	Mobiliari	Lloguer	Data
Rambla de Montserrat n°17	Pedro Felipe Zarazaga	Moblada	25 Ptes.	26 d'agost de 1936
Carrer del nord	Juan Cortez Gomez	Sense moblar	10 Ptes.	27 d'agost de 1936
Plaça d'Enrique Granados n°5	Pedro Heras Fernandez	Sense moblar	25 Ptes.	27 d'agost de 1936
Torre Loran (Bellaterra)	José Roig Miró	Moblada	5 Ptes.	27 d'agost de 1936
Carrer de Francisco Layret n°31	Mariano Tejero Regales	Moblada	25 Ptes.	27 d'agost de 1936
Carrer de Montserrat n°4	Luis Martinez	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Montserrat n°33	Juan Teruel Alonso	Sense moblar	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Rambla Montserrat n°6	Francisco Alcaraz Martinez	Moblada	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Rambla de Montserrat n°8	Juan Alcaraz Martinez	Moblada	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Rambla de Montserrat n°10	Juan Reches Hutrera	Moblada	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Av. del 14 Abril n°141	Antonio Carmona	Sense moblar	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer del Pilar n°3	Pedro Alonso	Sense moblar	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Prat de la Riba n°39	José Navarro	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Prat de la Riba n°62	Teresa Martinez Camacho	Sense moblar	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Prat	Miguel Alonso	Sense moblar	15 Ptes.	28 d'agost de

de la Riba nº66				1936
Carrer de Prat de la Riba nº68	Encarnación Parra Ortega		5 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Francesc Layret nº19	Amador Martinez Teruel	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Francesc Layret nº43	Jose Renom	Sense moblar	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Francesc Layret nº50	Manuel Gines	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Luis Zorrilla nº5	Lazaro Liarte Martinez	Sense moblar	20 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Torres i Bages nº12	Jose Molina	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de Pi i Maragall (ex casa del Cura)	Victorio Martinez Beneit	Moblada	25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Plaça de Granados nº3	Luis Solà		25 Ptes.	28 d'agost de 1936
Carrer de S. Geroni	Juan Canals	Moblada	15 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer de Santa Teresa nº9	Jose Guiterrez	Sense moblar	25 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer de Pi i Maragall nº4	Clemente Liria	Moblada	10 Ptes.	29 d'agost de 1936
Rambla de Montserrat nº5	Giner Lopez Aguilas	Sense moblar	20 Ptes.	29 d'agost de 1936
Rambla de Montserrat nº12	Jose Prat	Moblada	25 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer de	Julian Mazuque	Sense moblar	25 Ptes.	29 d'agost de

Montserrat nº15				1936
Av. del 14 d'abril nº11	José Martinez Garrido	Sense moblar	20 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer de Prat de la Riba nº49	Primitivo Ramón		25 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer Francisco Layret nº40	Diego Trabalom	Sense moblar	20 Ptes.	29 d'agost de 1936
Carrer de Circumbalació Alta nº55	Josep Ferrán Sevé	Moblada	20 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Pi i Maragall nº28	Isidro Martinez Perez	Moblada	10 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Santo Domingo nº2	Nicolás Calvache Lopez	Moblada	25 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Clos nº4	Mamerto Martinez		15 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Covadonga nº14	Francisco Casamiquela	Sense moblar	25 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Altimira nº23	Blas del Aguila Sanchez	Moblada	15 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Altimira nº54	Toribio Romanos	Sense moblar	25 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de la Pau nº-³⁰	Jose Nicolas Lopez	Sense moblar	5 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Sant Salvador nº³¹	Andrés Paraja	Moblada	15 Ptes.	31 d'agost de 1936
Passeig de Cordelles nº5	Manuel Sanchez Guillen	Sense moblar	5 Ptes.	31 d'agost de 1936
Carrer de Prat de la Riba nº72	Lino Alegre Maestrojuan		20 Ptes.	1 de setembre de 1936

³⁰ El document no ho especifica.

³¹ El document no ho especifica.

Passeig de Cordelles nº6	Candido Martinez Beneit	Moblada	20 Ptes.	1 de setembre de 1936
Passeis de Cordelles nº17	Carmelo Garcia Raya	Moblada	10 Ptes.	1 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº39	Emiliano Lopez Dengra	Moblada	5 Ptes.	1 de setembre de 1936
Carrer de Luis Zorrilla nº11	Geronimo Granados		25 Ptes.	1 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº13	Esteban Mellado	Moblada	5 Ptes.	1 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº23	Leonardo Tomás		15 Ptes.	1 de setembre de 1936
Carretera de Ripollet nº26	Pablo Jorba Altelaguirre		25 Ptes.	1 de setembre de 1936
Carrer de Santa Teresa nº3	Francisco Segura Anton	Moblada	25 Ptes.	1 de setembre de 1936
Av. del 14 d'Abril nº16	Bartolomé Exposito	Moblada	25 Ptes.	2 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº37	José Clarés	Moblada	15 Ptes.	2 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº40	Ramón Gonzalez	Moblada	15 Ptes.	2 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº40³²	Bartolomé Guasp Fiol	Moblada	15 Ptes.	2 de setembre de 1936
Carrer de Sant Josep nº43 1ª	José Noguera		15 Ptes.	2 de setembre de 1936
Carrer de Pi i Maragall	Rogelio Berbet		20 Ptes.	2 de setembre de 1936
Carrer de	Manuel Garcia		15 Ptes.	3 de setembre

---

³² Tal finca ja ha estat cedida a Ramón González, com és pot veure a la fila de dalt.

Francesc Layret n°58	Sánchez			de 1936
Carrer de Salvador Seguí n°6	Josep Guas Domingo		20 Ptes.	3 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles n°26	Giner Serrano del Aguila		25 Ptes.	4 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles n°35	Flora Barranco		10 Ptes.	4 de setembre de 1936
Passatge Olivé (ex casa d'Isidre Riera)	Benito Aguilar		20 Ptes.	4 de setembre de 1936
Passatge Olivé n°-33	Antonio Mas Messeguer		10 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de Sant Antoni n°9	Maria Josefa Gelabert		5 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de Sant Antoni n°11	Antonio Molina Patiño		15 Ptes.	4 de setembre de 1936
Passatge Olivé (Montflorit)	Enrique Claret		20 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de Pi i Maragall n°13	Clement Fuertes		20 Ptes.	4 de setembre de 1936
Av. d'Adan i Eva n°45	Lluís Felip		20 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de "Centro" n°47	Jose Gomez		20 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de Santa Teresa n°-34	Jose Miron		15 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de Santa Teresa n°9	Juan Sanchez Parra		15 Ptes.	4 de setembre de 1936
Carrer de	Francisco Piñero		15 Ptes.	4 de setembre

³³ No ho indica el document.

³⁴ No ho indica el document.

Salvador Seguí nº15				de 1936
Carrer de Pi i Maragall nº2	Andres Guerrero Mena		10 Ptes.	5 de setembre de 1936
Carrer de Pi i Maragall nº26	Antonia Pallares		15 Ptes.	5 de setembre de 1936
Carrer de Pintor Togores nº40	Miguel Gomez Benitez		10 Ptes.	5 de setembre de 1936
Carrer de Vicente Trenor (esquina Altimira)	Juan Sanchez Granados		25 Ptes.	5 setembre de 1936
Carrer de Altimira nº16	Juan Alumi		10 Ptes.	7 de setembre de 1936
Carrer de Altimira nº38	Josep Musoy Bruch		15 Ptes.	7 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº23	Silviano Gimenez		15 Ptes.	7 de setembre de 1936
Carrer de San Antonio nº8	Salvador Vallés		10 Ptes.	7 de setembre de 1936
Carrer de San Enriqu nº12	Manuel Yufera		20 Ptes.	7 de setembre de 1936
Carrer de Barberà nº45	Rodrigo Garcia Gimenez		20 Ptes.	9 de setembre de 1936
Carrer de Luis Zorrilla nº25	Mariano Custo		15 Ptes.	10 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº-³⁵	Miguel Sanchez (Antic domicili: Circunvalación		10 Ptes.	10 de setembre de 1936

³⁵ El document no ho especifica.

	baja nº53)			
Carrer de Prat de la Riba nº72	Antonia Canales		15 Ptes.	11 de setembre de 1936
Carrer de Prat de la Riba nº31	Ramón Boix Cosials		25 Ptes.	11 de setembre de 1936
Carrer de Luis Zorrilla nº13	Francisco Chacon (Antic domicili: Fermin Galán nº15)		10 Ptes.	11 de setembre de 1936
Carrer de Barbara nº37	Isabel Teruel Peñalver		10 Ptes.	11 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº4	Miguel Muñoz Ocaña		5 Ptes.	11 de setembre de 1936
Carrer de San Pancraccio nº-³⁶ (Bellaterra)	Gabriel Obrador		5 Ptes.	11 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº9	Bàrbara García		25 Ptes.	12 de setembre de 1936
Carrer de Montserrat nº14	Miguel Lopez (Antic domicili: Barbarà nº13)		25 Ptes.	14 de setembre de 1936
Rambla de Montserrat nº13	Gerardo Marti Guardia (Antic domicili: Barberà nº43)		25 Ptes.	14 de setembre de 1936
Carrer de	Arturo Mori		20 Ptes.	14 de

³⁶ El document no ho especifica.

Salvador Seguí n°2	Mistermans			setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí n°3	Antonio Pallares Teruel (Antic domicili: Salvador Seguí n°5)		25 Ptes.	14 de setembre de 1936
Carrer de Prat de la Riba n°31	Manuel Derus Romero (Antic domicili: Luis Zorrilla n°7)		25 Ptes.	15 de setembre de 1936
Passeig de San Juan n°40	Juan Sanchez Alonso (Antic domicili: Santa Ana n°65)		10 Ptes.	15 de setembre de 1936
Carrer de Santa Ana n°10	Luis Comas Comas (Antic domicili: La Paz n°1)		20 Ptes.	15 de setembre de 1936
Carrer de San Quintin n°22 pis 1°2ª	Pedro Creus Puignou (Antic Domicili: Passeig de Cordelles n°44)		15 Ptes.	15 de setembre de 1936
Carrer de Montserrat n°8	Nicolas Guiterrez		15 Ptes.	15 de setembre de 1936
Carrer de Francesc Layret n°25	Jose Guiterrez (Antic domicili: Montserrat n°8)		25 Ptes.	15 de setembre de 1936
Carrer de Pi i Maragall n°29	Germiniano Prieto (Antic domicili:		25 Ptes.	16 de setembre de 1936

	Sant Quintin nº22)			
Carrer d'Anselm Clavé nº33	Luis Vidal		25 Ptes.	16 de setembre de 1936
Carrer de Sant Salvador nº-³⁷	Roman Navarro (Antic domicili: Carrer nou nº45, Ripollet)		25 Ptes.	17 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº8	Salvador Gomez		25 Ptes.	17 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº10	Diego Perez		25 Ptes.	17 de setembre de 1936
Carrer de Prat de la Riba nº55	Francisca Catena (Antic domicili: San Quintin nº18)		25 Ptes.	18 de setembre de 1936
Carrer de Francesc Layret nº56	Juan Cazorla Gavia		25 Ptes.	19 de setembre de 1936
Passeig de Cordelles nº75	Bartomole Creus (Antic domicili: Passeig de Cordelles nº44)		25 Ptes.	19 de setembre de 1936
Carrer de Prat de la Riba nº64	Antonio Fábrega		20 Ptes.	19 de setembre de 1936
Carrer de "Centro" nº4	Ramon "el jardinero"		5 Ptes.	19 de setembre de 1936

³⁷ El document no ho especifica.

Carrer de Barberà nº43	Ramón González		20 Ptes.	19 de setembre de 1936
Carrer de Can Olaguer nº18 (Montflorit)	Pablo March Vila		10 Ptes.	21 de setembre de 1936
Carrer de “Centro” nº23	Angel Brois		15 Ptes.	24 de setembre de 1936
Av. del 14 d’Abril nº3	José Rubio		5 Ptes.	24 de setembre de 1936
Carrer de Salvador Seguí nº17	Antonio Morales Perez			24 de setembre de 1936
Carrer de Clos nº4	Francisco Gutierrez Perez		15 Ptes.	24 de setembre de 1936
Carrer de Barberà nº78	José Perez Romero		15 Ptes.	24 de setembre de 1936
Carrer de Francesc Layret nº38	Brigida Rodriguez		10 Ptes.	24 de setembre de 1936
Av. del 14 d’abril nº4	Geronima Pallarés		5 Ptes.	25 de setembre de 1936
Carrer d’Anselm Clavé nº33	Francisco Andrés Romero		15 Ptes.	25 de setembre de 1936
Carrer de Santa Ana nº64	Patricio Garcia		2 Ptes. i 50 cèntims	26 de setembre de 1936

Carrer de Santa Ana n°66	Pedro Aranegas		5 Ptes.	26 de setembre de 1936
Carrer d'Espareto n°s/n	Onofre Pallar		5 Ptes.	26 de setembre de 1936
Plaça de Granados n°4	Antonio Berroy		20 Ptes.	28 de setembre de 1936
Carrer de Las Fontetas n°9	Vicente Feliu		12 Ptes.	28 de setembre de 1936
Carrer de Salmerón n°6	Cooperativa de Pintors i Empaperadord de Sardañola-Ripollet CNT		20 Ptes.	28 de setembre de 1936
Carrer de “Centro” n°1	Angel Godoy		25 Ptes.	28 de setembre de 1936
Carrer de “Centro” n°8	Antonio Marcó		12 Ptes.	29 de setembre de 1936
Carrer de Covadonga n°1	Leontino Trabalón ³⁸		10 Ptes.	29 de setembre de 1936
Santa Teresa n°5	Domingo Aceituno	Moblada	25 Ptes.	30 de setembre de 1936
Carrer de Circunvalación	Ramón Costa		17 Ptes. 50 ctms.	30 de setembre de 1936

³⁸ Existeix al AMCEV un altre document amb nom del Comitè cedint una casa a Leontino Trabalón Román, però no s'indica quina casa, per la qual s'estipula un lloguer de 25 Ptes.

Baja				
Carrer de Barberà nº17	Francisco Garcia		17 Ptes.	30 de setembre de 1936
Carrer d'Anselm Clavé nº15	Pedro López		17 Ptes. 50 ctms.	30 de setembre de 1936
Carrer d'Anselm Clavé nº29	Gustavo Wintich*		16,25	1 d'octubre de 1936
Carrer de Barará nº27	José Solé		12 Ptes. 50 ctms.	2 d'octubre de 1936
Carrer de Canaletes nº6	Dolores Benavent		17 amb 50 Ptes.	2 d'octubre de 1936
Carrer de Sant Antoni nº12	Antonio Gómez		20 Ptes.	2 d'octubre de 1936
Carrer de Sant Antoni nº14	Merguindo Parra		18 Ptes.	2 d'octubre de 1936
Passeig de Cordelles nº1	José Molina		25 Ptes.	2 d'octubre de 1936
Passeig de Cordelles nº27	Pedro Figueras Guiles		25 Ptes.	3 d'octubre de 1936
Carrer de Santa Teresa nº7	Lorenzo Gabolés		10 Ptes.	5 d'octubre de 1936
Av. del 14 d'abril nº42	Luis Parellada		25 Ptes.	5 d'octubre de 1936
P. Oliver nº1	Ramón Torrent		10 Ptes.	6 d'octubre de 1936
Carrer de Mª Luisa nº27	Diego Pallarés		10 Ptes.	7 d'octubre de 1936
Carrer de Santiago nº³⁹	Lluís Pallarés		25 Ptes.	7 d'octubre de 1936
Carrer de	Jacinto Saura		20 Ptes.	7 d'octubre de 1936

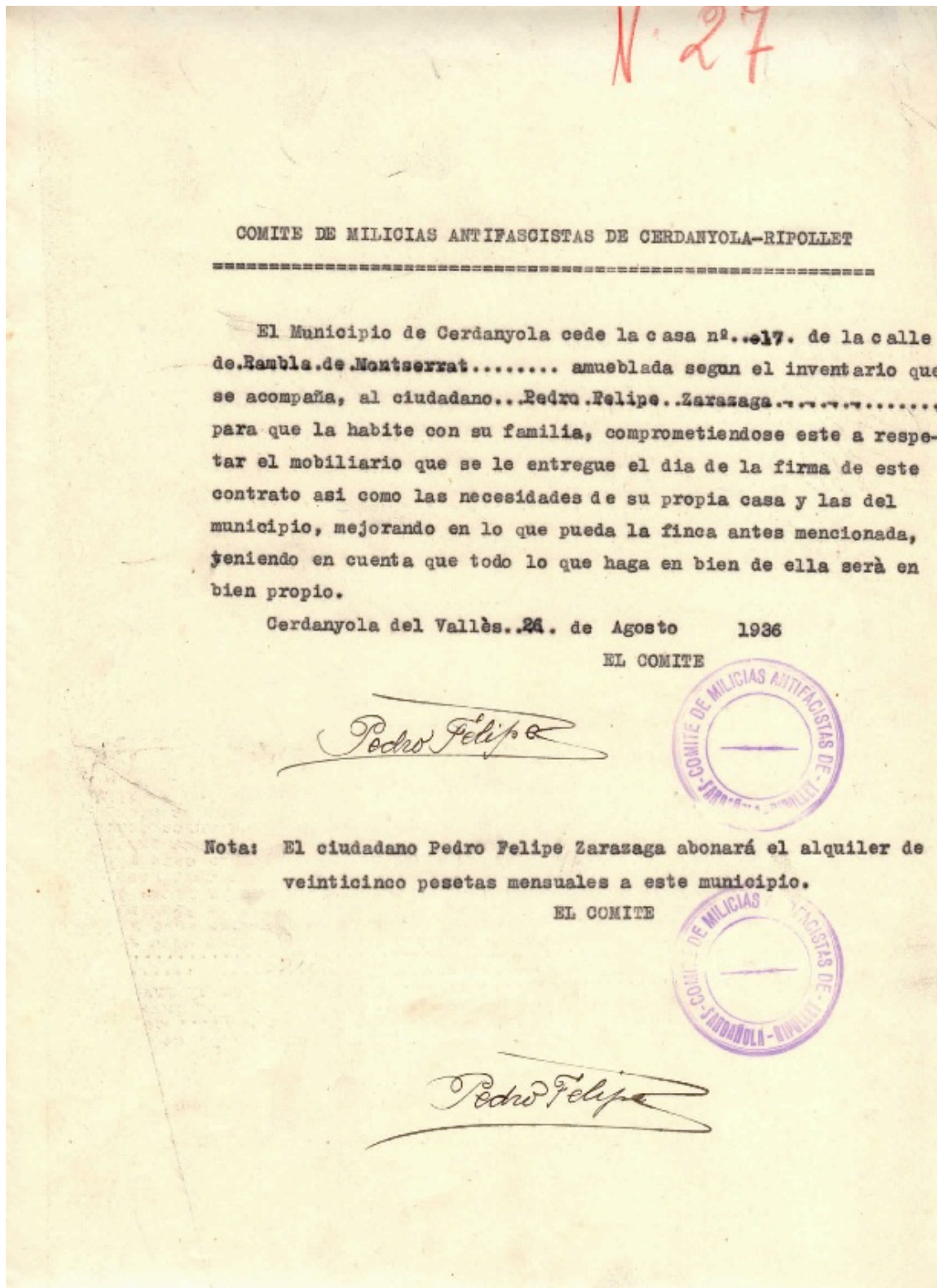
³⁹ El document no ho especifica.

Salvador Seguí nº24				
Carrer de Espartero nº1	Diego Granados		15 Ptes.	8 d'octubre de 1936
Carrer de Ruiz Zorrilla nº23	Josep Creus		15 Ptes.	8 d'octubre de 1936
Carrer de Ruiz Zorrilla nº21	Vicens Martí		15 Ptes.	9 d'octubre de 1936
Carrer de Ruiz Zorrilla nº15	Juana Carrillo		5 Ptes.	10 d'octubre de 1936
Carrer de San Luis nº2	Francisco Saez		40 Ptes.	10 d'octubre de 1936
Carrer de San Quintín nº22	Mariano Román			12 d'octubre de 1936
Carrer de S. Seguí nº1	Antonio Cascales			13 d'octubre de 1936
Carretera de la Estació nº18	Gines Fernandez		25 Ptes.	14 d'octubre de 1936
Carrer de Barberà nº29	Maria Perez Gonzalez		10 Ptes.	17 d'octubre de 1936

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes de l'AMCEV.

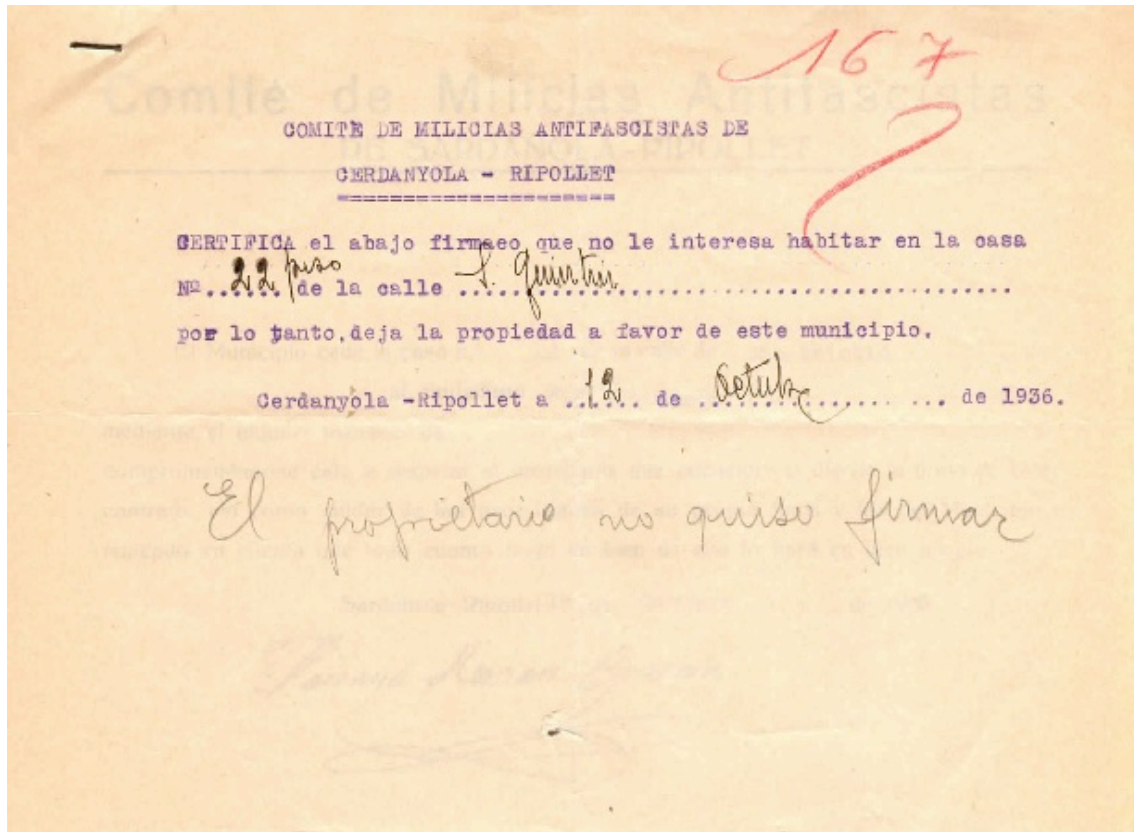
Annex 3:

Figura 1:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 2:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 3:

Comité de Milícias Antifascistas
DE SARDAÑOLA - RIPOLLET

El Municipio cede la casa n.º 22 de la calle de San Quintín
al ciudadano Mariano Román
mediante el alquiler mensual de _____
comprometiéndose éste a respetar el mobiliario que encuentre el día de la firma de este
contrato, así como cuidar de las necesidades de su propia finca y las del Municipio,
teniendo en cuenta que todo cuanto haga en bien de ella lo hará en bien propio.

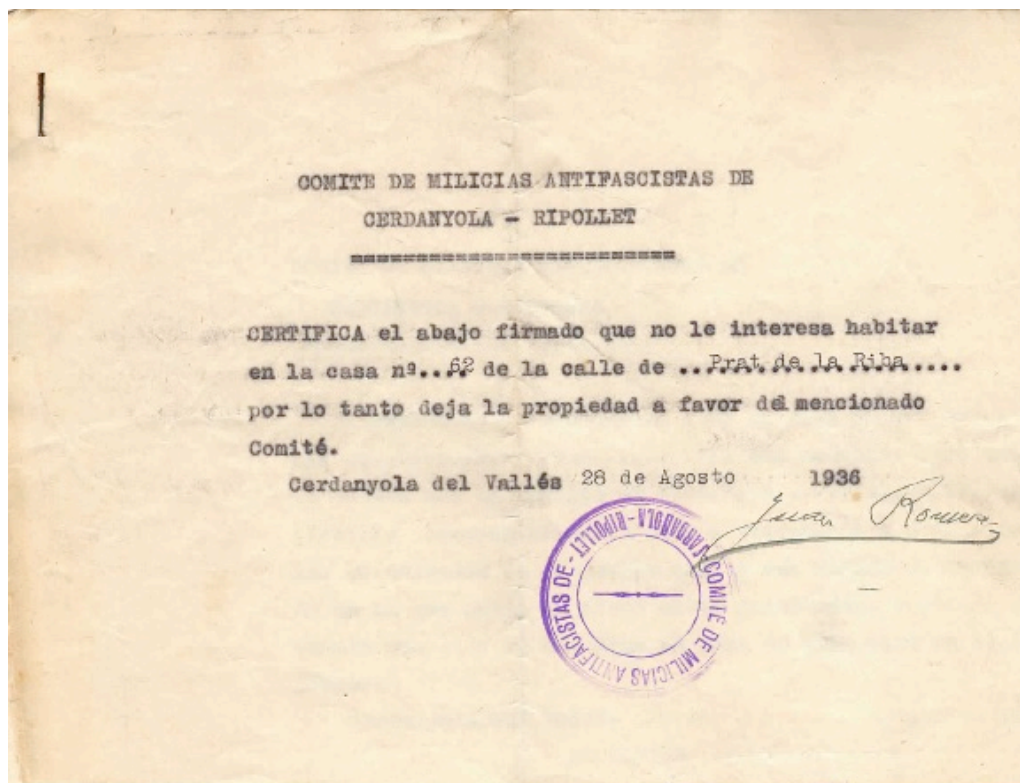
Sardañola - Ripollet 12 de Octubre de 1936

Mariano Román García

Relación de muebles existentes en el día que me hice cargo de la casa: _____
_____
_____
_____
_____
_____

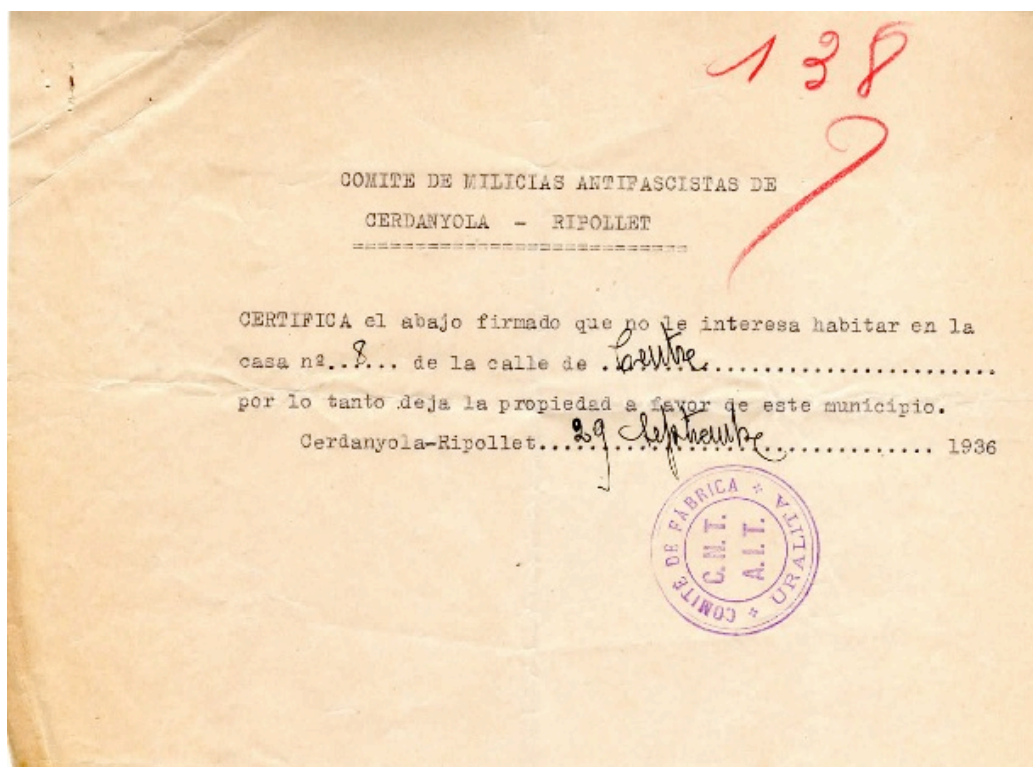
Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 4:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 5:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 6:

Comité de Milícias Antifascistas
DE SARDANOLA-RIPOLLET

El Municipio cede la casa n.º 8 de la calle de Centro
al ciudadano Antonio Marcó
mediante el alquiler mensual de doce pesetas
comprometiéndose éste a respetar el mobiliario que encuentre el día de la firma de este
contrato, así como cuidar de las necesidades de su propia finca y las del Municipio,
teniendo en cuenta que todo cuanto haga en bien de ella lo hará en bien propio.

Sardañola - Ripoll 29 de Septiembre de 1936

Antonio Marcó

Relación de muebles existentes en el día que me hice cargo de la casa: _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

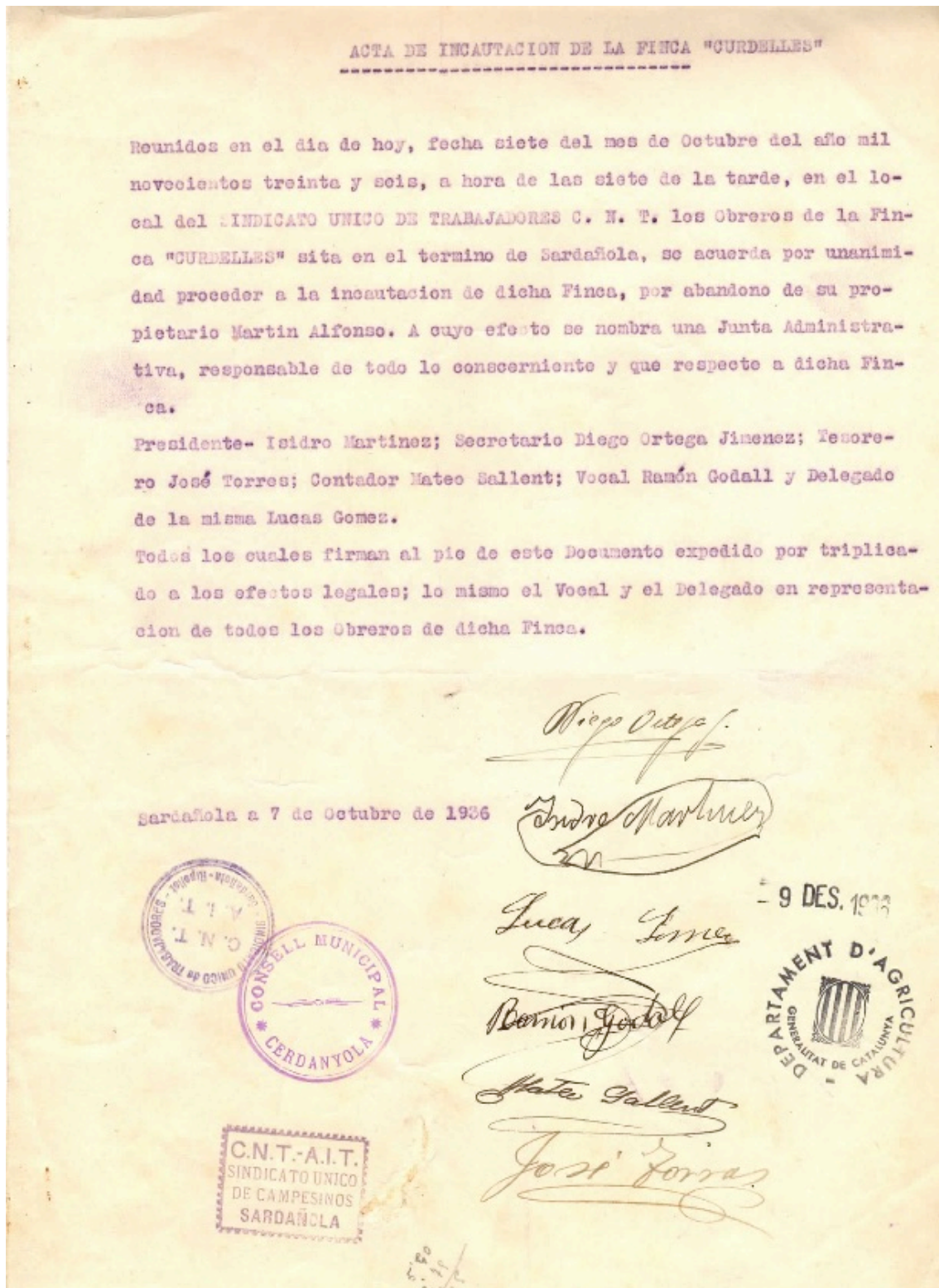
Figura 7:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Figura 8:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comitè de Milícies Antifeixistes.

Annex 4:

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes de l'AMCEV.

<u>Immoble</u>	<u>Ciudadà o entitat:</u>	<u>En representació de:</u>	<u>Propietari i ús</u>	<u>Nou ús</u>	<u>Data</u>
Can Miró	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Feliu Llobet Agricultura	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Can Castelló o Xercavins	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Joan Costa Colome Producció agrícola	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Can Bagell	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Joan Miró Producció agrícola	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Can Magrans	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Baltasar de Bacardi Agricultura	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Avinguda del 14 d'abril n°-40	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Miquel Casamitjana Venta de tabacs i carn	Magatzems i dependències de la cooperativa de consum del Sindicat	19 de desembre de 1936
Can Altayó	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Hereus de Pera Furill* Producció agrícola	Producció Agrícola	19 de desembre de 1936

---

⁴⁰ El document no ho especifica.

Can Costa	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Elvira Alegre Producció agrícola	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Can Planes	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Francisco Margenat* Agricultura	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
La Baguda	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Jauma Olive Niubo Agricultura	Producció agrícola	19 de desembre de 1936
Av. del 14 d'abril n°53	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Domingo Padró (ha cedit dit immoble) Venta de comestibles i	Cooperativa de consum i secció de cafè	19 de desembre de 1936
Carrer ampla n°2	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Societat Foment Agrícola Cafè i esbarjo	Magatzem i venda de productes	19 de desembre de 1936
Can Codoñés	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Marcelí Codoñés Producció agrícola	Producció agrícola	3 de gener de 1937
Can Banús	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Filla de Durant i Tulos	Producció Agrícola	5 de gener de 1937
Can Altimira	Josep Garriga Amigó	Sindicat Agrícola Cooperatiu	Joaquim Altimira Roca Producció agrícola	Producció agrícola	6 de gener de 1937
Can Güell	Josep Sole Valenti	Municipi de Cerdanyola del Valles	Marques de Alfarras Bosc	Neteja i talla	3 de febrer de 1937

Can Planes	Josep Sole Valenti	Municipi de Cerdanyola del Valles		Neteja i talla. Producció agrícola	3 de febrer de 1937
Av. del 14 d'abril nº14	Emili Domínguez Esteller	Consell Municipal	Josep M ^a Planas i Casals Torre	Escola	4 d'agost de 1937
Av. del 14 d'abril nº16	Emili Domínguez Esteller	Consell Municipal	Isidre de Pedra	Escola	4 d'agost de 1937
Carrer de Pi i Maragall nº41	Emili Domínguez Esteller	Consell Municipal	Primo Pelegrin Zugasti Torre	Escola	4 d'agost de 1937
Carrer de Francesc Layret nº33	Emili Domínguez Esteller	Consell Municipal	Esteve Recolons Lladó	Escola	4 d'agost de 1937
Can Planas	Ajuntament de Cerdanyola			Aprofitament forestal	23 d'octubre de 1937

Figura 1:

Municipi de Cerdanyola del Vallès Barcelona

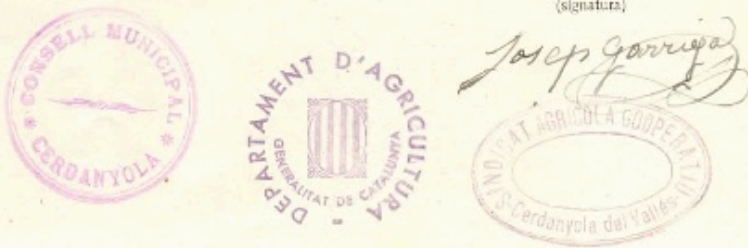
ACTA D'OCUPACIÓ

A la vila de Cerdanyola el dia dinou
de Desembre del mil nou-cens trenta-sis. El ciutadà Josep Garriga
Amigó
en representació de Sindicat Agrícola Cooperatiu
es constitueix a la finca anomenada Can Miro
on està radicat l'immoble destinat a Agricultura
del que n'era propietari Helmi Solotet
el qual està afectat pel que disposa el Decret del 5 d'agost
del 1936 (B. O. de la Generalitat del dia 7) i procedeix a l'ocupació de l'esmentat immoble que serà
destinat a la producció Agrícola, i les existències
corresponents, en vintanta-vuit corgas
de vi, el valor del qual, serà destinat a
(1) la fomentació de la mateixa.

En el lloc més visible de l'immoble de referència és inserit un cartell fent constar l'ocupació
practicada.

De tot el qual s'aixeca la present acta, per duplicat, un exemplar de la qual és tramès a la Gene-
ralitat als efectes corresponents.

(signatura)
Josep Garriga

Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns: Acta d'ocupació, Sindicat Agrícola Cooperatiu.

Figura 2:

Municipi d E Cerdanyola del Vallès BARCELONA

ACTA D'OCUPACIÓ

A Cerdanyola del Vallès el quatre
d' agost del mil nou-cens-trenta-~~set~~ . El ciutadà EMILI DOMINGUEZ
ESTELLER, Conseller de Cultura -----
en representació d el Consell Municipal -----
es constitueix a l carrer Prat de la Riba nº 51 d'aquest poble -----
on està radicat l'immoble destinat a Torre -----
del que n'era propietari JAUME SAURET MARSAL -----
el qual està afectat pel que disposa el Decret del 5 d'agost
del 1936 (B. O. de la Generalitat del dia 7) i procedeix a l'ocupació de l'esmentat immoble que
serà destinat a Escola.

Aital ocupació té caràcter provisional, i es posarà a
coneixement de la Generalitat, amb el prec que sigui feta adjudica-
ció d'aquest immoble i jardins annexes, al patrimoni de la Gene-
ralitat de Catalunya per tal de destinar-lo definitivament a Es-
cola i jardí d'esbarjo per els alumnes, sota el pla del C.N.B.U.

En el lloc més visible de l'immoble de referència és inserit un cartell fent constar l'ocu-
pació practicada.

De tot el qual s'aixeca la present acta, per duplicat, un exemplar de la qual és tramès a la
Generalitat als efectes corresponents.

Vist i Plau
L'ALCALDE

(signatura)
Emili Domínguez

CONSELL MUNICIPAL

RECEBUT DE RESPOSTA
GENERALITAT DE CATALUNYA

Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns: Acta d'ocupació, Consell Municipal.

Figura 3:

Pòlissa de la GENERALITAT 1'50 ptes.

Pòlissa de l'ESTAT 1'50 ptes.

RAJUNTAMENT DE CERDANYOLA DEL VALLE que viu a CERDANYOLA - - -
 carrer Plaça Francesc Macià, n.º 1, amb cèdula personal de la
 tarifa ---, classe ---, n.º ---, expedida a ---
 el dia --- d --- del 19 ---, a la V. S. respectivament exposa:

Que com a finca apropiada d'aigua de la finca anomenada "Can Planas" situada en el terme municipal de Cerdanyola i en compliment de les disposicions vigents, eleva la present instància en sol·licitud del permís corresponent per a dur a terme els aprofitaments forestals que a continuació esmenta:

Mena d'aprofitament que hom preté realitzar tallada

Nom de la parcel·la Can Planas

Extensió dotze hectarees 84 arcs i 50 centiarees aproximadament

Afrontacions ⁽¹⁾ al Nord amb la finca Can Sant Feliu, a llevant, amb la finca del Castell de Cerdanyola a Sol Eixent amb la propietat de Can Serra i a Ponent, amb la finca Can Altavó.

Espècie dels arbres que poblen la parcel·la	Nombre dels arbres existents per <u>---</u>	Tant per cent a tallar per <u>---</u>	Dàmetres màxims i mínims dels arbres
Fins	<u>3.000.-</u>	<u>amb la seva totalitat</u>	<u>30 i 15</u>
Alzines	<u>---</u>	<u>---</u>	<u>---</u>
Roures	<u>---</u>	<u>---</u>	<u>---</u>
Alz. sureres	<u>---</u>	<u>---</u>	<u>---</u>
Pollancrees	<u>---</u>	<u>---</u>	<u>---</u>
Plàtans	<u>70.-</u>	<u>amb la seva totalitat</u>	<u>30 i 15.</u>
Oms	<u>143.-</u>	<u>" " "</u>	<u>" 30 i 15.</u>
Albes	<u>1087.-</u>	<u>" " "</u>	<u>" 35 i 15.-</u>

Causas que motiven la tallada Redicar-ho a la producció agrícola.-

Data de la darrera tallada a la mateixa parcel·la ---

Observacions: Em constar també que dits arbres han arribat ja al seu total desenvolupament i alguns d'ells ja es corquen, demanat que es deixin tallar tots per a poder-ho conrear.

Espera d'obtenir-ho del recte procedir de la V. S.

Visqueu molts anys.

Cerdanyola del Vallès, 24 d e Juliol del 19 37

EXPROPIATARI
L' ALCALDE

Senyor Conseller d'Agricultura.

OBSERVACIONS: (1) Nom de l'interessat.
 (2) Propietari o mandatari legal.
 (3) Aclarides, mesura o tallada.
 (4) Indicar, a més a més, si la finca limita amb Monts d'Utilitat pública.
 (5) Hectàrees, quarters, jornals, etc.
 (6) Signatura del propietari o mandatari.

AL DORS: Informe de l'Alcaldia del terme municipal de la finca.

INFORME DE L'ALCALDIA

Vista la instància que precedeix, aquesta Alcaldia informa:

Que atenent-se a l'acord que en sessió del dia vint-i-dos de Juliol del 1937, i amb les facultats que confereix a aquest Municipi el Decret del Govern de la Generalitat de Catalunya amb data onze de Gener prop-passat inserit en el Diari Oficial el dia catorze del mateix, aquest Ajuntament creu que deuria concedir-se dit permís per a pagar dedicar dit terreny a producció agrícola i al mateix temps també per raons d'interés social, degut al nombre d'obrers en atur forçós.

Cerdanyola del Vallès 24 de Juliol del 1937

L'Alcalde

OBSERVACIONS:

A) L'Informe de l'Alcaldia versarà sobre l'exactitud dels extrems esmentats a la instància i sobre la conveniència d'accedir-hi.

B) Les instàncies que es refereixin a una tallada superior a 100 hectàrees, hauran d'ésser informades per l'Entitat municipal corresponent (Ajuntament, Comissió de Govern, Consell obert, etc.)

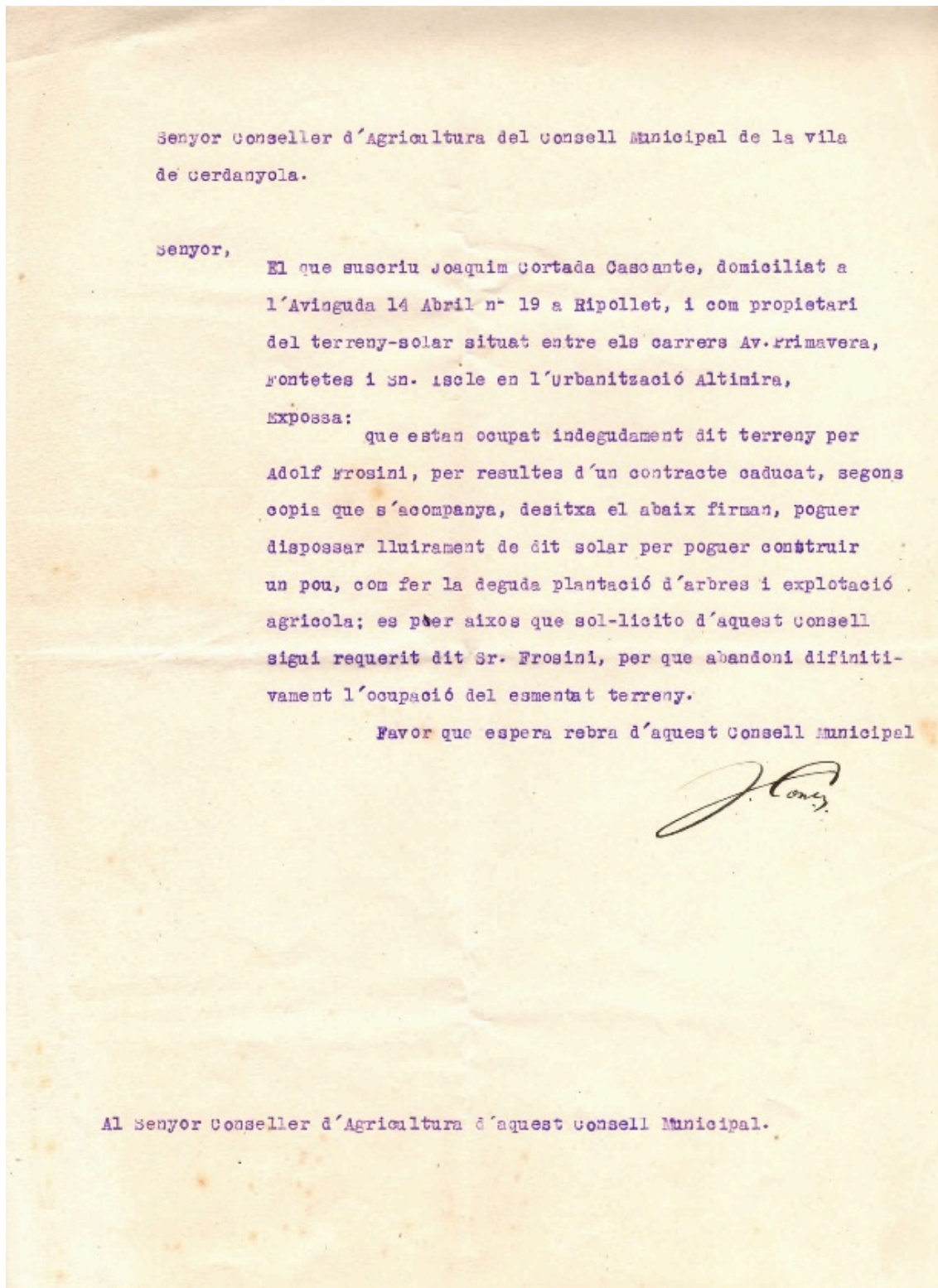
C) Les instàncies sol·licitant pròrroga de permís anterior seran informades per l'Alcaldia certificant l'estat en que es trobin els treballs.

D) En cas que la tallada sol·licitada sigui motivada per un incendi, l'informe de l'Alcaldia versarà, a més a més, sobre els següents extrems: a) Data de l'incendi. b) Extensió cremada. c) Causes de l'incendi. d) Nombre i classe dels arbres cremats. e) Recerques efectuades per a trobar els autors, indicant a més si l'incendi ha estat intencionat. f) Treballs duts a terme per a l'extinció de l'incendi, persones que hi han intervingut i comportament de cadascuna d'elles.

E) Les instàncies que es refereixin a terrenys sota la tutela directa de la Generalitat hauran d'ésser informades, en lloc de per l'Alcaldia, pels mossos de l'Esquadra encarregats de la vigilància de la zona.

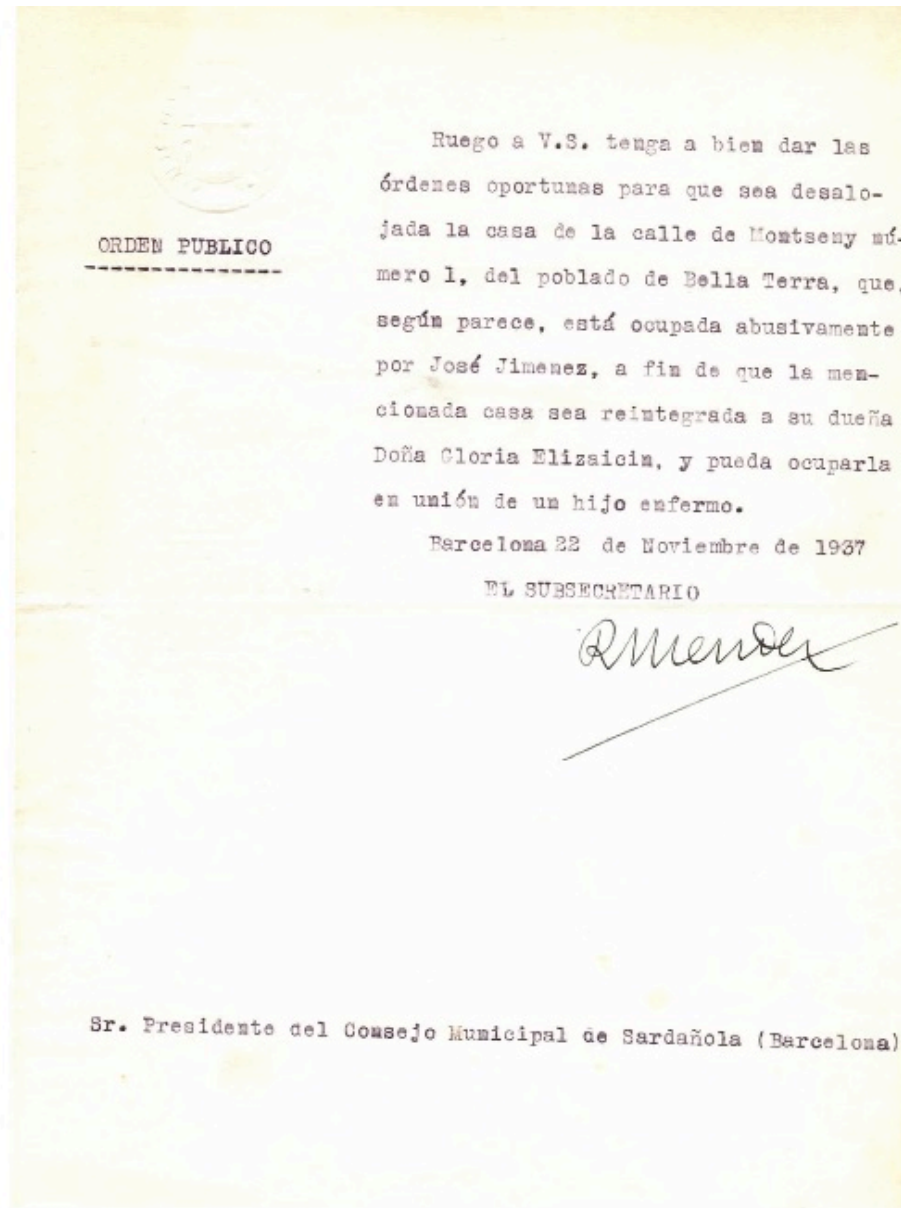
Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns: Acta d'ocupació, Consell Municipal.

Figura 4:

Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns: Queixa per ocupació.

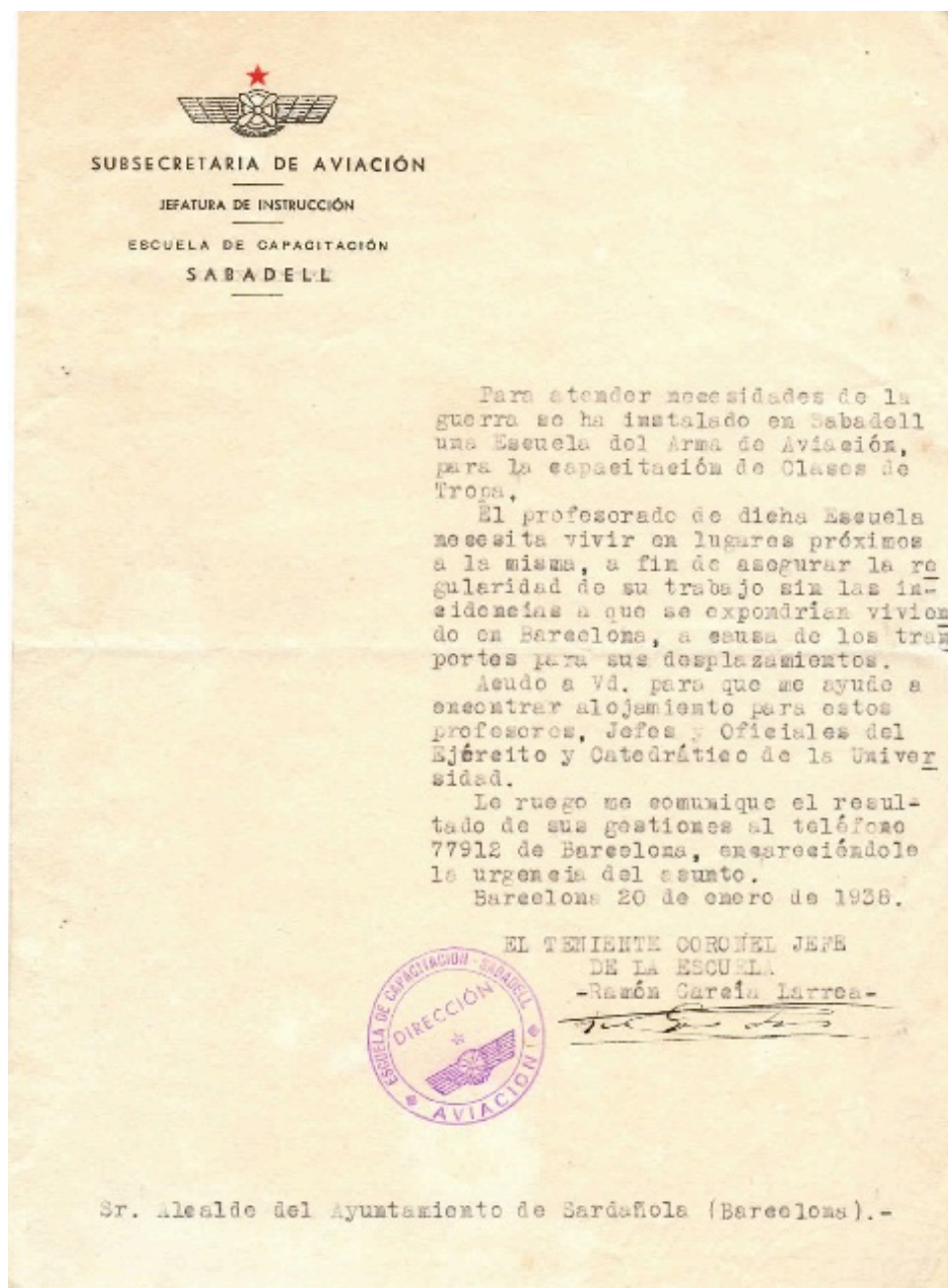
Figura 5:

Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns: Queixa per ocupació.

Annex 5:

Font: AMCEV. Fons Municipal: Incautació i municipalització de béns

Annex 6:

AL CONSELL MUNICIPAL DE CERDANYOLA

Companys i amics salut:

Amb el millor propòsit en el seu estudi i convençut de la imperiosa necessitat del mateix, així com de la seva urgència, tinc a be distreure la vostra atenció en l'assumpte que podríem nomenar bàsic, de l'ús i usufructe de la riquesa urbana.

Ja en data 17 d'Abril prop-passat, aquest Consell Municipal, va prendre l'acord d'organitzar la Comissió Mixta d'administració de la vivenda e inclús es va arribar al nomenament dels seus components, mes degut als luctuosos aconteixements de primers de Maig últim va quedar en la seva essència desbanescuda tal actuació.

Per tot això es per lo que al meu judici procedeix la aprovació del següent

I N F O R M E

Deu considerar-se i acceptar-se el que precisament per la mateixa necessitat d'evolució ha d'imposar-se un control i estadística rigorós i sense fluctuacions que les emanades o autoritzades d'aquest Consell Municipal.

Assessorat per persones que en la ciutat de Barcelona i en altres llocs s'han especialitzat en aquest punt, trobo que lo que procedeix es anar a l'actuació en forma de Comissió Mixta d'administració de la vivenda, doncs si be s'ha decretat la Municipalització de la mateixa, en lloc s'ha pogut instaurar per no haver-se senyalat encara les aclaracions complementaries i per que per donar-les i estructurar amb elles el decret, hi ha d'haver el temps necessari per fer un estudi profund, acompanyat amb el tanteig de practiques indispensables a resolució tan important.

Tenint en compte tot això, deu estructurar-se tal comissió rigurosament tal com prevé el Decret de 22 de Març publicat pel Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya en data 9 d'Abril del corrent any mil nou cents trenta set.

Abans que tot, procedeix donar caracter de serietat, estabi-

litat i legalitat al dret d'ocupació de vivenda, amb la fórmula de contractes de lloguer acceptats per el llogater i per la Comissió d'Administració i que tal com s'estipula, quedin consignats en els mateixos, els deures i drets respectius.

Es molt necessari tal compromís de procediment legal, per quant, apart altres extrems molt importants, la conservació de tal riquesa urbana, està per complet abandonada; La dotació d'aigua potable està per moments desorganitzant-se degut a llargs atrassos en el seu pagament, o deterioració en canyeries, pous d'aprovisionament parcial o en les seves bombes d'absorció, degut en alguns cassos a haver retirat la força per falta de pagament a l'entitat sumministradora etc. etc.

Per altre part, no està millor parada tal riquesa urbana en lo que's refereix a conservació de l'edifici (paletes, pintura, instal·lacions etc.

Extenent-me en consideracions que estarán al alcanç de la comprensió de tots, dic que la riquesa urbana es el producte - que elabora el ram de la construcció conjuntament amb tots els oficis que l'integren. Del fruit d'aquesta riquesa creada es de lo que han de subsistir els individus que la varen crear.

Un exponent de socialització i progrés es la creació d'aquestos nuclis urbans, alguns d'ells tan admirables tant en el seu conjunt com en detalls i que fa que siguin tan necessaris i indispensables avui per el benestar social, com el vestir, l'instruir-se etc.

En conseqüència, no pot haver-hi cap dubte en quant al digne dret de subsistir tots quants cooperen o varen cooperar a tal creació, per aixó s'imposa sens mes demora, regularitzar amb rigor i justícia lo que a la vivenda atany.

Sens un ordre, sens un bon criteri, la revolució social mes intensa, degeneraria en un caos d'ingjustícies i atropells. Es doncs també per interés de l'estructuració revolucionaria, per lo que urgeix establir un ordre en el complet desordre actual en la qüestió que'ns ocupa.

Está decretat i es norma en totes les localitats, establir els lloguers al tipo del 50 % de el del mes de Juny del 36 i tal deu esser aquí el criteri a seguir. N'obstant, dades les característiques locals, podria crear-se un lloguer "tope", ja que son moltes les finques que extreta la renta a tenor del

Tenint present n'obstant que tant les cargues, dotacions i conservació de les finques està en relació directa amb el seu volumen i amb la riquesa que en les mateixes es va acumular, deu procurar-se subdividir aquestes grans vivendes de manera que al poder ser ocupades per mes de un llogater, arribi la renda a les cargues, dotacions i conservació esmentades.

N'obstant de donar-se el cas d'haver de resultar ruïnosa l'administració d'alguna d'elles, sigui destinada a locals públics i oficials o en tot cas a les famílies mes numeroses.

En quant a la data a que deu referir-se la iniciació d'aquest deure hi ha diversos criteris segons cada localitat, per lo que en aquesta, quedí a carrec el senyalar-lo al conjunt dels que componguin la Comissió Mixta decretada, aixís com donar curs a detalls de practica que forçosament es presenten en tota actuació.

Sobre la marxa doncs d'aquesta Comissió pot estructurar-se per evolució l'assumpte de Municipalització en la mesura que complementaries disposicions ho vagin fent factible.

Exposo doncs a vostre consideració i aprovació el que s'acordi aquesta proposició.

1er. que's declari d'urgencia.-

2on. que's ratifiqui el nomenament de la Comissió abans esmentada pero d'acord en absolut amb el Decret de 22 de Març de 1937.

3er. que's doni a la mateixa l'encarrec d'actuar amb la major rapides i amb el mateix fi se l'ajudi amb el personal, amb l'estimul i amb l'autoritat que necessiti.

4art. Que tingui efecte aquest acord en tot el terme Municipal, sens exceptuar en absolut mes finques que les que en virtud de Decrets aclaratoris al del que ens ocupa, haigin quedat exents de tal intervenció administrativa.

A Cerdanyola del Vallés a 9 de Juliol de 1937

EL CONSELLER D'OBRES PÚBLIQUES

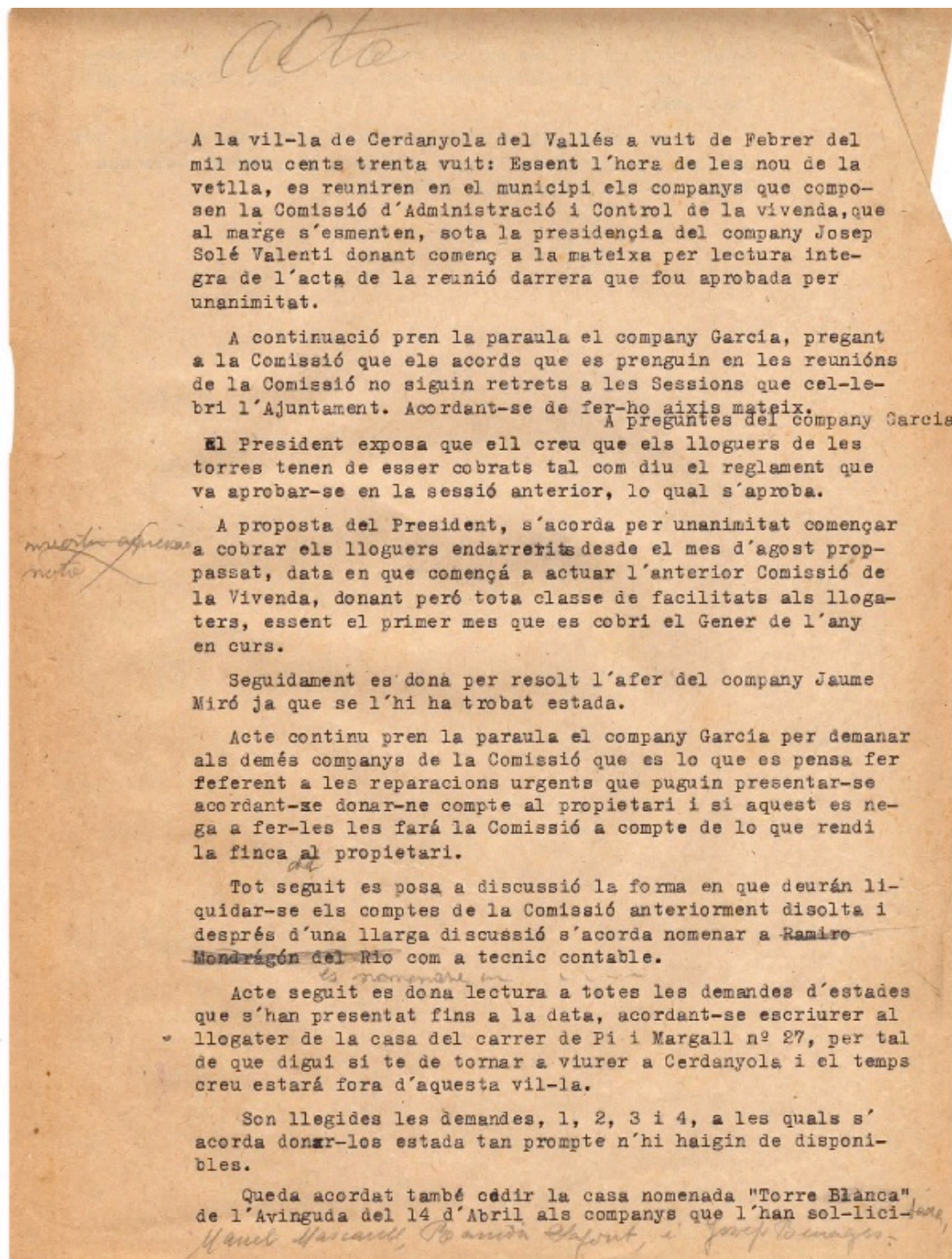
Faustí Castells

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Comissió Mixta d'Administració de la Vivenda.

Annex 7:

Figura 1:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns. Comissió Mixta d'Administració de la Vivenda (8-2-1938)

Figura 2:

~~A la vil·la de Cerdanyola del Vallés a quinze de fe-~~

A la vil·la de Cerdanyola del Vallés a dotze de Febrer del mil nou cents trenta vuit; Essent l'hora de les cinc de la tarda es reuniren els membres que componen la Comissió d'Administració i control de la Vivenda sota la presidència del company Josep Solé Valenti, donant-se començ a la mateixa per lectura integral de l'acta de la sessió darrera que fou aprovada per unanimitat.

Seguidament pren la paraula el Company Badia per tal de demanar qui es el que té la clau del despatx de la disolta Comissió de la vivenda ignorant-se per part dels demés companys on pot trobar-se l'esmentada clau, acordant-se demanar-la a la Comissió que feu us d'ella anteriorment.

~~Segui~~ El Company Garcia prega sigui conminada la disolta Comissió per tal de que es presentin per a donar compte de la seva actuació ja que no varen compareixer el dia que s'els va citar anteriorment; acordant-se citar-los per el dia setze del corrent.

A continuació es redacta el ~~xxxxxxxi~~ l'esborrall dels rebuts del cobrament de lloguers i s'acorda començar a cobrar-los desde el dia setze del corrent.

El Acte següent el Secretari proposa que els propietaris que haigim cobrat els lloguers desde el mes d'agost ~~en~~ que s'acomençar d'actuar la Comissió de la vivenda, fins a la data, passin a pagar el 10 % de lo cobrat a aquesta Comissió, essent acceptada aquesta proposició.

Fren la paraula el company Badia per a donar compte de les gestions efectuadas a la casa nº 20 de la Plaça de la Republica, presentant-se en el moment de donar-les el llogater de l'esmentada casa i davant de les raons exposades pel llogater la Comissió acorda que el llogater faci pel seu compte la paret derrumbada que es troba en l'interior de la casa i que passa a la casa veïna, donant-li quinze dies de temps a partir de la data per a que es presenti a viurer a la casa amb la seva família ja que fa dies que no l'habita i cas de no fer-ho haurá d'entregar les claus a la Comissió.

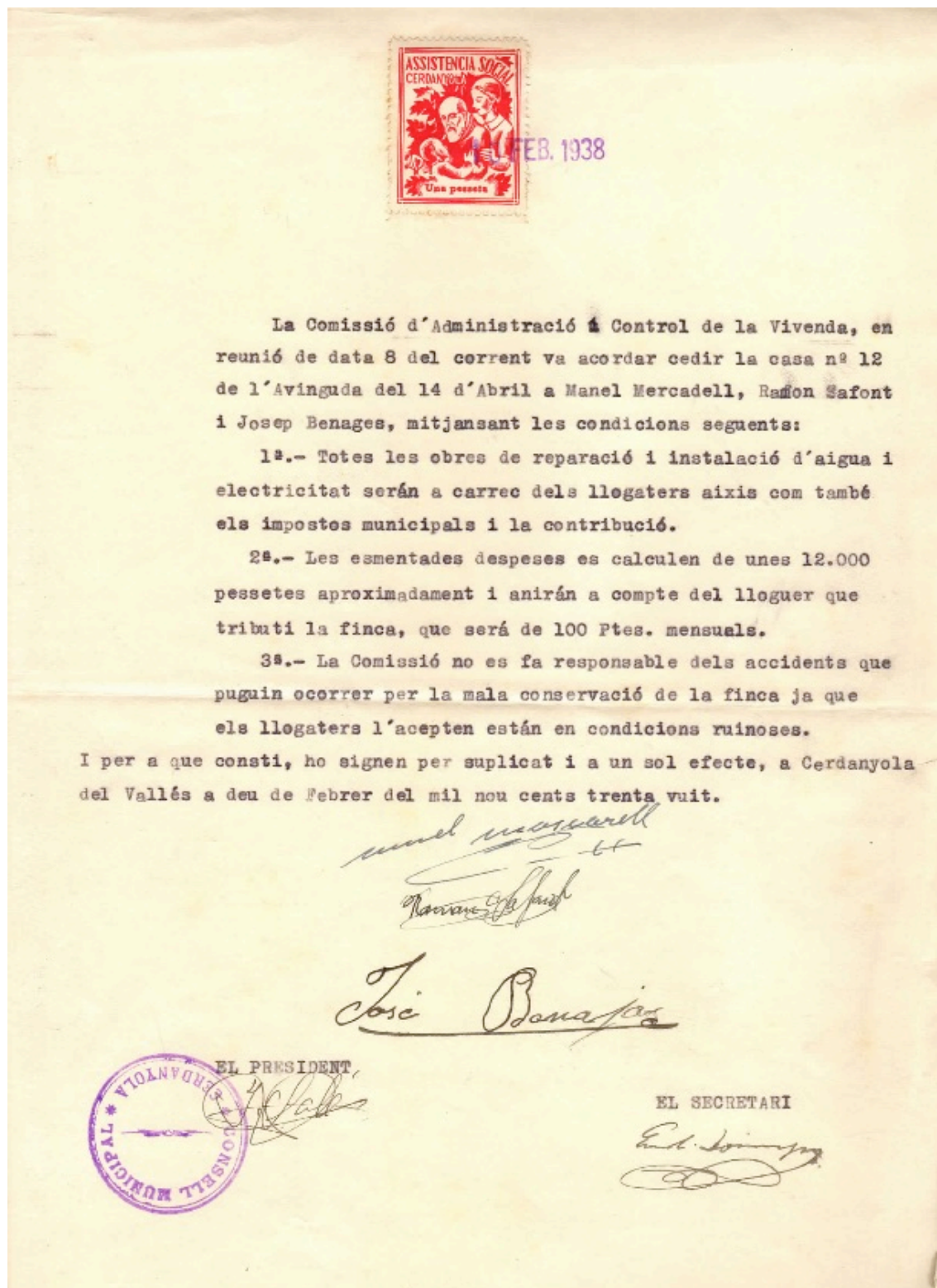
^{proposa}
Seguidament el mateix company ~~xxxxxx~~ que ja que actualment els que ocupen la casa no son els llogaters, siguin trets de la mateixa, estant conforme a fer-ho aixis el llogater.

I no havent-hi altres assumptes a tractar es dona per acabada la reunió a l'hora de les sis de la tarda de la que s'aixeca la present acta que signen tots els assistents.

apunt

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns. Comissió Mixta d'Administració de la Vivenda (8-2-1938)

Figura 3:

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns. Comissió Mixta d'Administració de la Vivenda (8-2-1938)

Annex 8:

Figura 1:

CONTRACTE D' INQUILINAT

Nom i cognoms del propietari (Francés)
 casa del carrer Bellaterra n.º 5
 nombre d'habitacions 5

Nom i cognoms del llogater cap de família Luciano Sanchez Castro
 procedent de (1) S. Sebastián professió maquinista de barco
 treballa a casa edat 32 anys

Nom i cognoms de l'esposa Celedonia Arillaga Inchospe
 edat 34 anys treballa?

Nom del 1.º fill	<u>Celedonia</u>	anys	<u>9</u>	treballa?	<u></u>
» 2.º »	<u>Consuelo</u>	»	<u>7</u>	»	<u></u>
» 3.º »	<u>Rosario</u>	»	<u>3</u>	»	<u></u>
» 4.º »	<u>Maria Luz</u>	»	<u>1</u>	»	<u></u>
refugiats »	<u>Josep Pinot Melgare</u>	»	<u>49</u>	»	<u></u>
procedents de l'estranger	<u>Maria Marti Martell</u>		<u>45</u>		<u></u>
	<u>Maria Pinot Marti</u>		<u>16</u>		<u></u>
	<u>Enric</u>		<u>15</u>		<u></u>
	<u>Rosa</u>		<u>13</u>		<u></u>
	<u>Josep Pinot Marti</u>		<u>48</u>		<u></u>

El que sota signa és compromès a seguir les següents disposicions.

- 1.º Pagar el lloguer de 50 pessetes del mes vençut que li ha sigut consignat per la Comissió d' Administració i Control de la Vivenda d'aquest terme Municipal que liquidarà del 1 al 6 de cada mes a les oficines designades per la Comissió.
- 2.º Els desperfectes ocasionats a la Vivenda de caràcter natural el llogater en donarà compte per escrit a la Comissió dintre el termini de vuit dies i els que siguin ocasionats per el llogater aquest en serà responsable.
- 3.º El llogater no podrà efectuar modificacions a la vivenda, sense l'autorització de la Comissió.
- 4.º Per a tenir rellogats, necessitarà l'autorització previa de la Comissió.
- 5.º Quant el llogater desallotgi la vivenda, està obligat a entregar les claus a la Comissió.
- 6.º La Comissió és reserva el dret de procedir per mitjà de la via judicial quan el llogater deixi de complir alguna de les clàusules de la present contracte.

I conforme signa,

Cerdanyola 10 FEB de 1938 de 193

(1) Es farà constar la procedència d'aquells que residixin en aquest poble després del 15 de Juliol del 1936

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns: Contracte d'inquilinat (18-2-1938)

Figura 2:

CONTRACTE D' INQUILINAT

RE L L O G A T S

Nom i cognoms del propietari ROSA LABORI
casa del carrer Prat de la Riba n.º 48
nombre d'habitacions 4

Nom i cognoms del llogater cap de família Pedro Reinoso Benitez
procedent de (1) _____ professió ferroviario
treballa a _____ casa Cª Norte edat 59 anys

Nom i cognoms de l'esposa Maria Nogueira Aldanesa
edat 60 anys treballa? _____

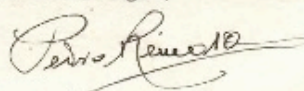
Nom del 1.º fill Antonio anys 20 treballa? _____
» 2.º » Eduardo » 30 » _____
» 3.º » Daniel » 33 » _____
cunyada 4.º » Isabel Nogueira Aldanesa » 59 » _____
evacuadagermana 5.º » Mercedes Reinoso Benitez » 49 » _____
» Carles Rodriguez Reinoso » 14 » _____
nora. Lucia Espinosa Lopez 27
» mª Carmen Reinoso Espinosa 4

El que sota signa és compromès a seguir les següents disposicions.

- 1.º Pagar el lloguer de _____ pessetes del mes vençut que li ha sigut consignat per la Comissió d' Administració i Control de la Vivenda d'aquest terme Municipal que liquidarà del 1 al 6 de cada mes a les oficines designades per la Comissió.
- 2.º Els desperfectes ocasionats a la Vivenda de caràcter natural el llogater en donarà compte per escrit a la Comissió dintre el termini de vuit dies i els que siguin ocasionats per el llogater aquest en serà responsable.
- 3.º El llogater no podrà efectuar modificacions a la vivenda, sense l'autorització de la Comissió.
- 4.º Per a tenir rellogats, necessitarà l'autorització previa de la Comissió.
- 5.º Quant el llogater desallotgi la vivenda, està obligat a entregar les claus a la Comissió.
- 6.º La Comissió és reserva el dret de procedir per mitjà de la via judicial quan el llogater deixi de complir alguna de les clàusules de la present contracte.

I conforme signa,

Cerdanyola 18 FEB. 1938 de 103

Font: AMCEV. Fons Municipal. Incautació i municipalització de béns. Consell Municipal: Contracte d'inquilinat (18-2-1938)

